

Załącznik do Uchwały Nr XLVI/285/2014 Rady Miejskiej w Koźminie Wielkopolskim z dnia 29 października 2014r.

STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY KOŹMIN WIELKOPOLSKI
NA LATA 2014-2020

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	3
1.1. WARTOŚCI, ZASADY DEFINICJE.....	4
1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE.....	6
1.2.1. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	7
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	15
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	15
2.2. DEMOGRAFIA.....	16
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	20
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	30
2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ.....	35
2.4.2. PIECZA ZASTĘPCZA.....	36
2.5. KWESTIA PRZEMOCY.....	39
2.6. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	41
2.7. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	46
2.8. KWESTIA NIEPELNOSPRAWNOŚCI.....	49
2.9. KWESTIA OSÓB STARSZYCH.....	52
2.10. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	54
2.11. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW NA TERENIE GMINY.....	55
2.12. ANALIZA SWOT.....	64
2.13. ZASOBY UMOŻLIWIAJACE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	70
2.13.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WPARCIE.....	70
2.13.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	74
2.14. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	76
2.14.1. ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ.....	78
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	79
3.1. MISJA.....	79
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	80
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	85
3.3.1. MONITORING I EWALUACJA.....	85
3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII.....	85
3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW.....	87..... 4
4. UWAGI KOŃCOWE	88

1. WPROWADZENIE

Pogłębiające się zjawisko ubóstwa rodzin, związane z bezrobociem, problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, niedostatek materialny rodzin, uzależnienia i przemoc w rodzinie to trudne problemy społeczne, które stoją do rozwiązania przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej.

Realizacja Gminnej Strategii Problemów Społecznych to wprowadzenie w życie nowoczesnego modelu polityki społecznej, który zorientowany jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej oraz organizacjami pozarządowymi.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, której obowiązek opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U z 2013r. poz.182 ze zm.) tj. „ do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Celem strategii są działania długofalowe polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia i poprawy przedsiębiorczości. Poprzez analizę problemów społecznych, zawarte w Strategii cele, kierunki działania oraz propozycje zawarte w dokumencie mają dotrzeć do najbardziej potrzebujących.

Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany przez pracowników MGOPS w Koźminie Wielkopolskim przy współpracy z ekspertami, specjalistami, przedstawicielami środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, organizacji pozarządowych oraz samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Koźmin Wlkp. na lata 2014-2020 składa się z trzech zasadniczych części tj. : części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące konstruowania dokumentu- są w niej przedstawione: aspekty społeczno-prawne, zasady i wartości oraz analiza dokumentów strategicznych.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficznej bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy.

Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
2. Kwestia dziecka

3. Kwestia przemocy
4. Kwestia osób bezrobotnych
5. Kwestia uzależnień
6. Kwestia niepełnosprawności
7. Kwestia przestępczości
8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych
9. Analiza SWOT
10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

W podsumowaniu części diagnostycznej po dokonanej analizie zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. „Strategia integracji...” jest dokumentem otwartym. Poddawana będzie okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Stanowi ona uzupełnioną wersję Strategii obowiązującej w latach 2009-2013 i nie jest dokumentem całkowicie nowym, bowiem zawiera także elementy przeniesione z poprzedniej wersji.

1.1. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź

realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;

- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2 UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013r. poz. 182). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z Dz.U.2013.r., poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 poz. 124),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1456 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 966 z późn. zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Koźmin Wielkopolski jest dokumentem strategicznym i programowym, który funkcjonuje z innymi dokumentami na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

1.2 .1 PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

▪ *EUROPA 2020- STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU*

Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na jej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- Rozwój inteligentny- rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- Rozwój zrównoważony-wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu- wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat z obecnych 69 % do co najmniej 75 %;
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor

prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji;

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem 1990 roku lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%;

- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20 % oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20 %;

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10 % z obecnych 15 % oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31 % do co najmniej 40%;

- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25 % poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano 7 projektów przewodnich. Projekt „Unia innowacji” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „Młodzież w drodze” służy zwiększeniu wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „Europejska agenda cyfrowa” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego do wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych.

Celem projektu „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększenie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „Europejski program walki z ubóstwem” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

▪ **NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów STRATEGII LIZBOŃSKIEJ stawiającego na modernizację Europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi

oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do :

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy;
- rozwijania aktywnej polityki zatrudniania przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy;
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia;
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego;
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych;
- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych;
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce na rynku pracy- ALMP
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego;
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego;
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością ;
- dostęp do pracowników socjalnych;
- rozwój pomocy środowiskowej- zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne;
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

▪ **NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013
(NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)**

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierając wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów

polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu dla konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

▪ **PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI**

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego celem zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i

ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;

- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego cel zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;
- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego cel zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego cel zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

▪ STRATEGIA INTEGRACJI I POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO ROKU 2020

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa wielkopolskiego. Strategia Integracji i Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 i pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Wielkopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych, to przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i

inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Wielkopolski. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej, a jej celem jest ułatwienie koordynacji podejmowanych działań, tak żeby były one jak najbardziej efektywne.

W dokumencie strategii ustalono następujące priorytety działań (wraz z celami szczegółowymi i kierunkami działań):

1. Kompleksowe rozwiązania w zakresie efektywnego przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
2. Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób niepełnosprawnych.
3. Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób starszych.
4. Sprawnie działający system pomocy społecznej.
5. Działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy.
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.

W dokumencie podkreślono konieczność wzajemnej współpracy zarówno jednostek administracji publicznej wszystkich szczebli, jak i współdziałania administracji publicznej z sektorem pozarządowym.

▪ **STRATEGIA ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ POWIATU KROTOSZYŃSKIEGO NA LATA 2013-2020**

Dynamiczne uwarunkowania rozwojowe stawiają przed samorządem powiatowym zadania z zakresu polityki społecznej.

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki winny znaleźć się w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, ma wyjść naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytyczyć kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznaczyć cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy, z różnych powodów, znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Pomocy Społecznej Powiatu Krotoszyńskiego na lata 2013-2020 uznano, że sprawą o fundamentalnym znaczeniu będzie zaangażowanie jak największej grupy mieszkańców na rzecz tworzenia nowych wartości i rozwiązań na płaszczyźnie polityki społecznej.

Cele i zadania lokalnej polityki społecznej to m.in.:

1. Równe szanse i możliwości dla rodzin powiatu krotoszyńskiego
  - a) budowa/wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny;
  - b) wspieranie rodziny w ich funkcjach opiekuńczo- wychowawczych;
  - c) opracowanie i wdrożenie specjalistycznego modułu w programie lokalnej polityki mieszkaniowej adresowanego do niepełnosprawnych mieszkańców;

2. Zdrowi mieszkańcy powiatu krotoszyńskiego
  - a) kompensowanie deficytów zdrowotnych oraz świadczeń i usług z zakresu promocji zdrowia ;
  - b) uzupełnianie/wsparcie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym;
  - c) poszerzenie dostępu do lokalnego systemu opieki hospicyjnej ;
3. Bezpieczny powiat krotoszyński
  - a) zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności siebie dzieci i młodzieży;
  - b) profilaktyka i zmniejszenie rozmiarów uzależnień;
  - c) przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci i młodzieży;
4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
  - a) tworzenie/wdrażanie programów służących budowie systemu wczesnej sygnalizacji zagrożeń i mechanizmów wczesnej interwencji w obszarach wysokiego ryzyka socjalnego;
  - b) udzielenie pomocy umożliwiającej jednostkom i rodzinom wysokiego ryzyka socjalnego utrzymanie lub przywrócenie samodzielności i prowadzenie niezależnego życia w ich środowisku społecznym;
  - c) zapobieganie degradacji ekonomicznej i społecznej osób i rodzin zagrożonych bezrobociem i skutkami utraty pracy, uzależnieniami;
5. Mieszkańcy – obywatelami powiatu
  - a) przygotowanie /włączanie młodzieży w nurt społeczeństwa obywatelskiego bez względu na położenie społeczne, płeć, stan zdrowia i sprawności;
  - b) przygotowanie młodzieży do aktywnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w świecie dorosłych;
  - c) poszerzanie udziału osób z ograniczeniem sprawności w życiu zbiorowym i umacnianie ich roli jako pełnoprawnych członków społeczności.

▪ **STRATEGIA ROZWOJU GMINY KOŹMIN WIELKOPOLSKI NA LATA 2008-2020**

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określane są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby

realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądaných dla rozwoju gminy działalności.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski na lata 2008-2020 dokonano diagnozy sytuacji demograficznej gminy, analizy struktury zatrudnienia i bezrobocia, oceny stanu infrastruktury technicznej, komunalnej i społecznej, sytuacji w gospodarce, a także przeprowadzono analizę SWOT, która m.in. pozwoliła na identyfikację występujących problemów. Sformułowano również misję, którą określono następująco: „Koźmin Wielkopolski – nowoczesna gmina oferująca rolnikom i przedsiębiorcom przyjazny klimat inwestycyjny, a swoim mieszkańcom jakość życia oraz możliwość realizacji aspiracji i pomysłów. Gmina, dla której otaczające środowisko jest przedmiotem najwyższej dbałości”. Uznano, że realizacja misji w latach 2008-2013 będzie polegała na osiągnięciu celów cząstkowych i strategicznych odpowiadających im celów operacyjnych. Wyznaczono pięć celów strategicznych miasta i gminy Koźmin Wielkopolski do 2013 roku:

1. Zrównoważony rozwój gminy zapewniający dbałość o środowisko naturalne,
2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki i rolnictwa,
3. Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału kulturalnego, rekreacyjnego i sportowego,
4. Wzrost standardu życia mieszkańców,
5. Podniesienie poziomu wykształcenia w gminie.

Z uwagi na charakter niniejszego opracowania poniżej przedstawiono te cele strategiczne, które odnoszą się do sfery społecznej.

Cel strategiczny IV: Wzrost standardu życia mieszkańców

- wspieranie organizacji pozarządowych i wolontariatu
- likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej
- finansowanie pomocy społecznej dla osób szczególnie tego potrzebujących
- budowa mieszkań socjalnych i komunalnych
- tworzenie warunków rozwoju dla organizacji i instytucji w sferze zdrowia i opieki społecznej
- monitoring rodzin korzystających z pomocy społecznej
- rewitalizacja centrum miasta, stworzenie dodatkowych miejsc parkingowych

Cel strategiczny V: Podniesienie poziomu kształcenia w gminie

- kontynuacja realizacji zadań edukacji w zakresie kształcenia językowego, przygotowania dzieci do życia w zintegrowanej Europie, kultury fizycznej, sportu, ekologii oraz kształcenia kulturalnego
- doposażenie bazy dydaktycznej placówek oświatowych (modernizacja, remonty, budowa)
- aktywny udział rodziców w życiu placówek oświatowych
- prowadzenie działań i programów profilaktycznych
- poszerzenie opieki psychologicznej i pedagogicznej
- wspomaganie wielokierunkowego dokształcania nauczycieli
- zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej

W dokumencie zwrócono ponadto uwagę, że część zadań może nie być możliwa do zrealizowania w określonym czasie bez wsparcia zewnętrznego i mobilizacji lokalnej społeczności. Dlatego niektóre cele zakreślono ogólnie, wyznaczając okres realizacji do 2020 roku. Wśród nich należy wymienić następujące: poprawa stanu bazy oświatowej, medycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, a także powstanie nowych miejsc pracy, budowa nowego zbiornika retencyjno-rekreacyjnego oraz rozwijanie budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego.

2 . CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Koźmin Wielkopolski jest gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie wielkopolskim, w powiecie krotoszyńskim. Zajmuje powierzchnię 153 km² i liczy 13.580 mieszkańców (stan na 31.12.2013 r.). Sąsiaduje z następującymi gminami: Jarocin, Dobrzyca, Rozdrażew, Krotoszyn, Pogorzela, Borek Wielkopolski i Jaraczewo. Gminę tworzy 28 sołectw: Biały Dwór, Borzęcice, Borzęciczki, Cegielnia, Czarny Sad, Dębogóra, Gałązki, Gościejew, Góreczki, Józefów, Kaniew, Lipowiec, Mokronos, Nowa Obra, Orla, Pogorzałki Wielkie, Sapieżyn, Serafinów, Skałów, Stara Obra, Staniew, Suśnia, Szymanów, Tatary, Walerianów, Wałków, Wrotków i Wyrębin.

Gmina Koźmin Wielkopolski położona jest na ważnym szlaku komunikacyjnym, drodze krajowej nr 15, Jarocin – Koźmin Wielkopolski – Krotoszyn – Trzebnica oraz na szlaku kolejowym a – Krotoszyn – Jarocin – Poznań.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina leży w obrębie prowincji Niżu Środkowopolskiego, w podprowincji Niziny Środkowopolskiej, w makroregionie Niziny Południowo-wielkopolskiej, w mezoregionie Wysoczyzny Kaliskiej.

Gmina ma charakter rolniczy. W 2012 roku na jej terenie funkcjonowało 1.211 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni ok. 9,20 ha. Bardzo dobre klasy bonitacyjne umożliwiają uprawę pszenicy, jęczmienia jarego, pszenżyta ozimego i kukurydzy. Ponadto w gminie prowadzi się intensywną hodowlę bydła oraz trzody chlewnej. Z uwagi na przewagę żyznych gleb lesistość gminy nie jest duża. Podstawowy zasób zespołów leśnych stanowi kompleks leśny Leśnictwa Potarzyca w północnej części gminy. W gminie nie ma dużych zakładów przemysłowych, natomiast funkcjonuje 645 aktywnych podmiotów gospodarczych (wg. CEIGD).

Miasto Koźmin Wielkopolski wyposażone jest w sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową (z gazu przewodowego korzysta ok. 90% mieszkańców miasta). Pozostałe miejscowości gminy zaopatrywane są w wodę z 3 ujęć (8 studni) a ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków. Na terenach wiejskich sieć gazowa doprowadzona jest przez Borzęciczki do Mycielina.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: 2 przedszkola (13 oddziałów), do których w roku szkolnym 2014/2015 chodziło 288 dzieci, sześć szkół podstawowych, do których uczęszczało łącznie 911 uczniów, gimnazjum, w którym naukę pobierało 374 uczniów, oraz dwie szkoły ponadgimnazjalne, do których chodziło 981 uczniów.

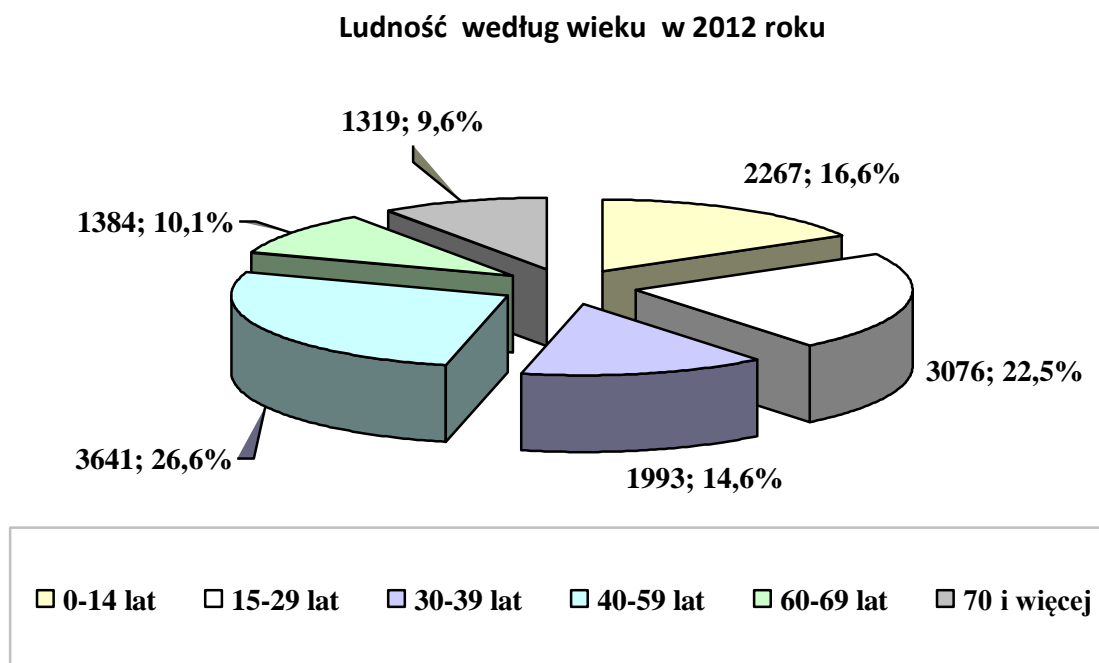
Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w 2 ośrodkach zdrowia i siedmiu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku oraz danych Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski z lat 2010-2012. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2012 roku teren gminy Koźmin Wielkopolski zamieszkiwało 13.680 osób. Analizując strukturę wiekową ludności, należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby w wieku 40-59 lat tj. 26,6 % co daje 3.641 osób, 15-29 lat tj. 22,5 % ludności co daje 3.076 osób, 0-14 lat tj. 16,6% co daje 2.267 osób, 30-39 lat tj. 14,6 % co daje 1.993 osoby, 60-69 lat tj. 10,1 % co daje 1.384 osoby, 70 i więcej tj. 9,6 % co daje 1.319 osób.

Strukturę wiekową mieszkańców Miasta i Gminy Koźmin Wlkp. przedstawia poniższy wykres.

e GUS Bank Danych Lokalnych

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

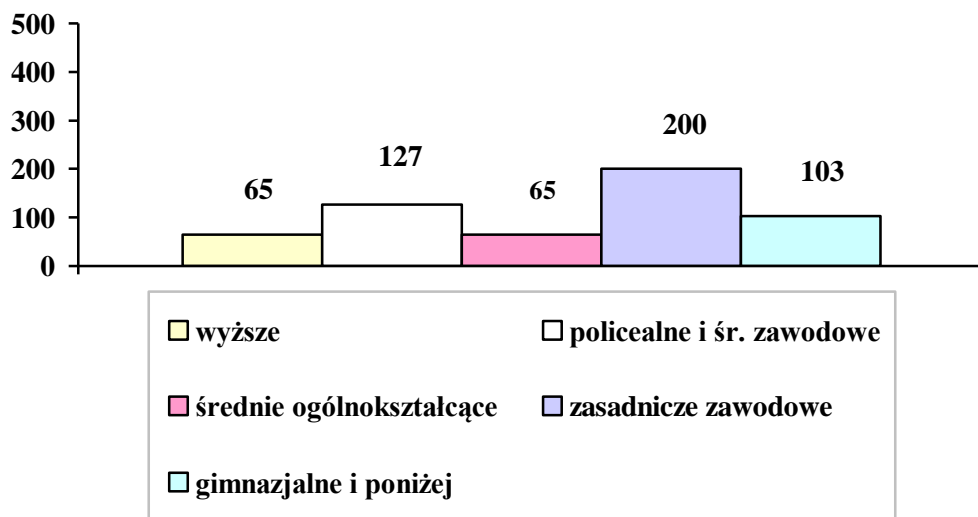
Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania.

Analizując powyższe dane największą liczbę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 127 osób to osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, 103 osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, 65 osób z

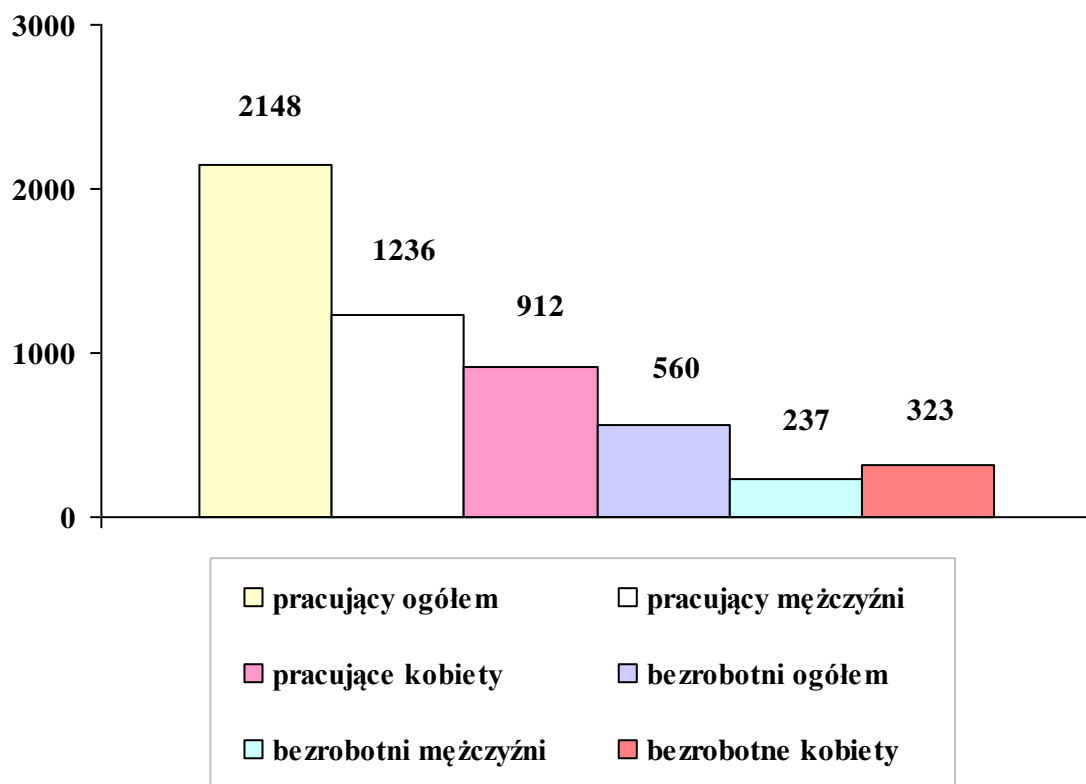
wykształceniem ogólnokształcącym i 65 osób z wykształceniem wyższym. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Bezrobotni i poszukujący pracy wg. poziomu wykształcenia

Dane Powiatowy Urząd Pracy w Krotoszynie

Ludność według statusu na rynku pracy w 2012 roku

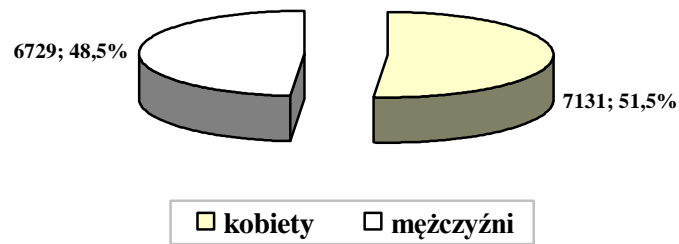

Dane GUS

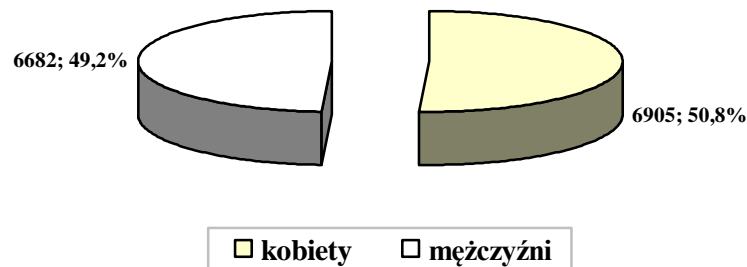
W 2012 roku spośród 13.680 mieszkańców gminy 2.148 osób było osobami czynnymi zawodowo. Wśród nich 1.236 stanowili mężczyźni a 912 kobiety. Natomiast 560 osób było zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Wśród tych osób 237 to mężczyźni, 323 to kobiety

Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna gminy Koźmin Wielkopolski ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Ludność gminy według płci z końcem 2007 i 2012 roku (faktycznie zamieszkała)

Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźminie Wielkopolski 2007r.

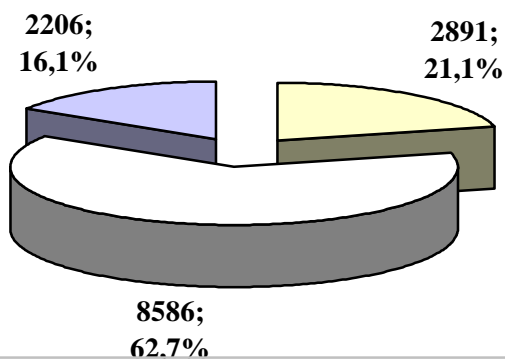

Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźminie Wielkopolski 2012r.

Według danych GUS z 31 grudnia 2012 roku teren gminy zamieszkiwało 13.587 osób, w tym 6.905 kobiet i 6.682 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 103 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 89 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców

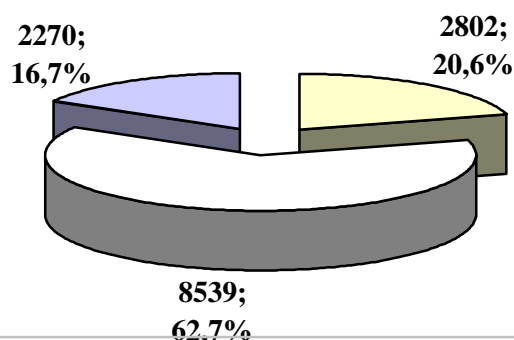
gminy z końcem 2010 roku

- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

Struktura wiekowa mieszkańców

gminy z końcem 2011 roku

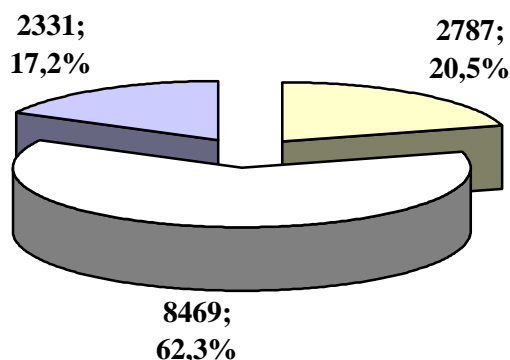

- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców gminy

z końcem 2012 roku

- osoby w wieku przedprodukcyjnym
- osoby w wieku produkcyjnym
- osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane GUS

Na przestrzeni lat 2010-2012 struktura wiekowa mieszkańców gminy Koźmin Wielkopolski uległa zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym i spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura

wiekowa ludności gminy staje się niekorzystna z uwagi na powiększającą się liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, a zmniejszająca liczbę osób w wieku produkcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy Koźmin Wielkopolski na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznego spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), druga natomiast odnosi się do zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Wskazuje to na starzenie się populacji mieszkańców gminy i wywołuje określone konsekwencje dla systemu zabezpieczenia społecznego w tym sensie, że wymaga dostosowania do potrzeb grupy poprodukcyjnej odpowiedniej sfery usług społecznych. Zmniejszający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym, w ogóle populacji, może przyczynić się do spadku zapotrzebowania na różnorodne usługi w sferze edukacji i wychowania, w zakresie organizacji czasu wolnego, w tym rekreacji, sportu i kultury.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi ; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

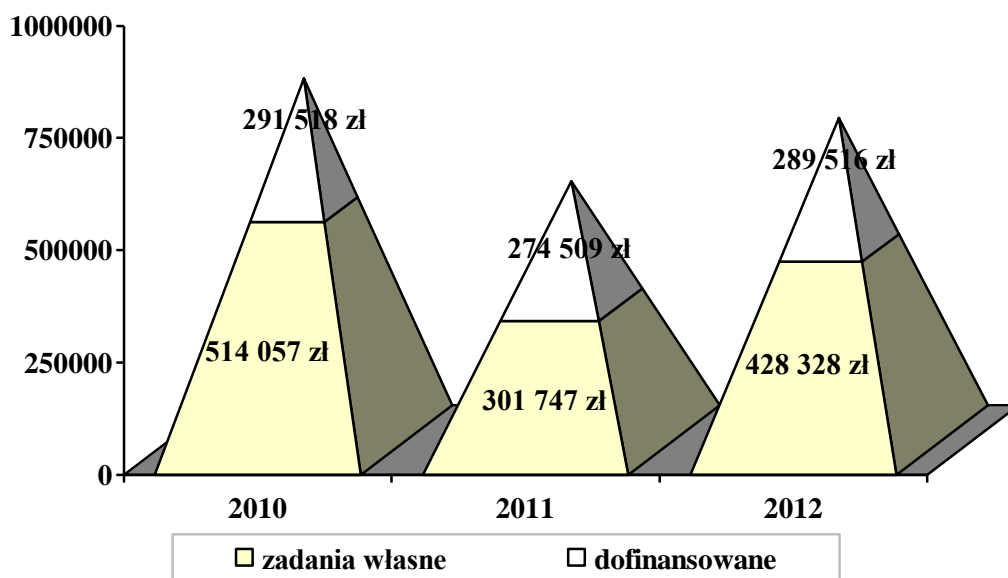
Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Koźmin Wielkopolski odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych w ustawie,
- pracy socjalnej .

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na różne formy pomocy w latach 2010 -2012 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MGOPS-u na pomoc społeczną w latach 2010-2012

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

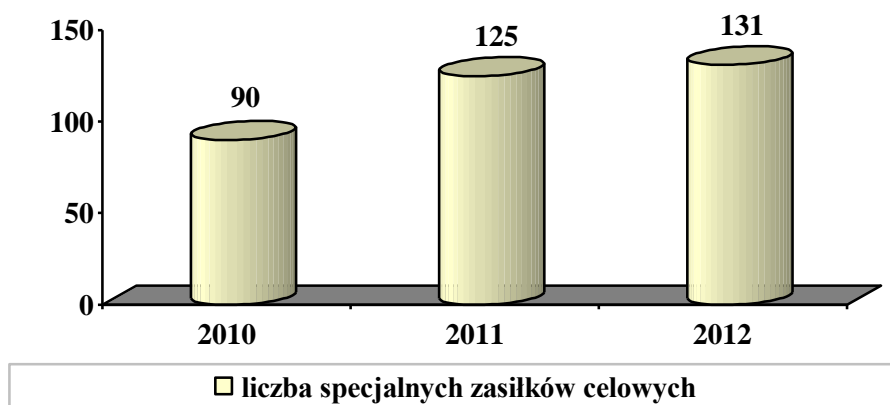
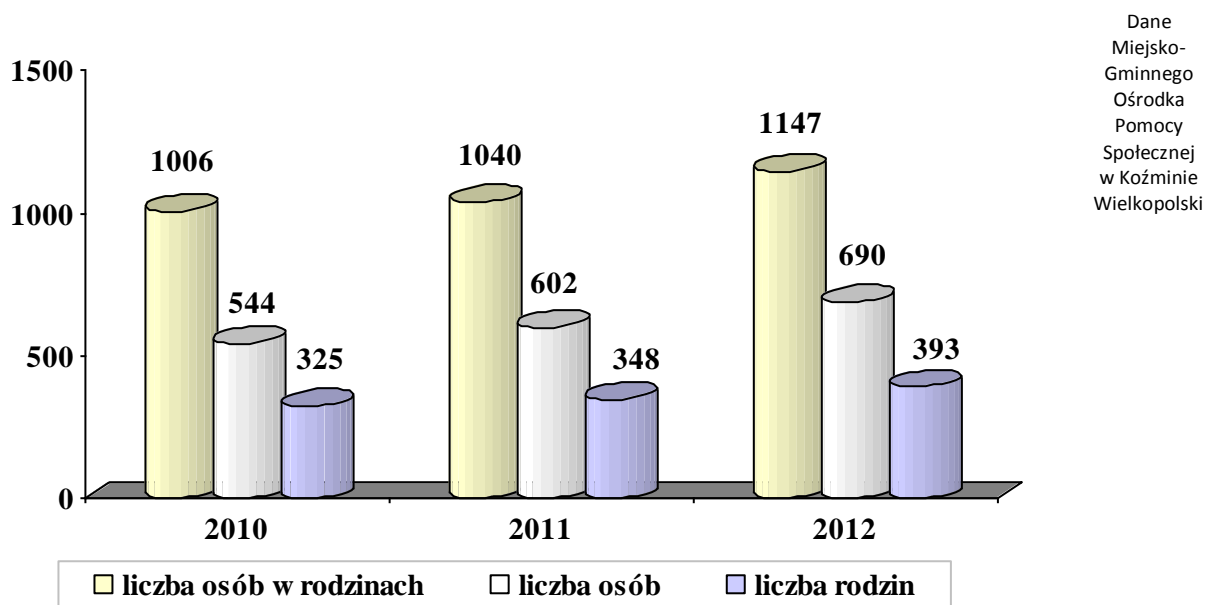
Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2010- 2012 były największe w 2010 roku.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2012 r. kryterium dochodowe uległo podwyższeniu. Dla osoby samotnej kryterium dochodowe wynosi 542 zł, a dla osoby w rodzinie 456 zł.

Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęży liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. W celu zapobiegania powyższemu zjawisku tutaj MGOPS udziela pomocy w formie specjalnych zasiłków celowych. Pomoc ta skierowana jest szczególnie do osób samotnych w

wieku poprodukcyjnym. Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2010-2012 przedstawia poniższy wykres.

Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012

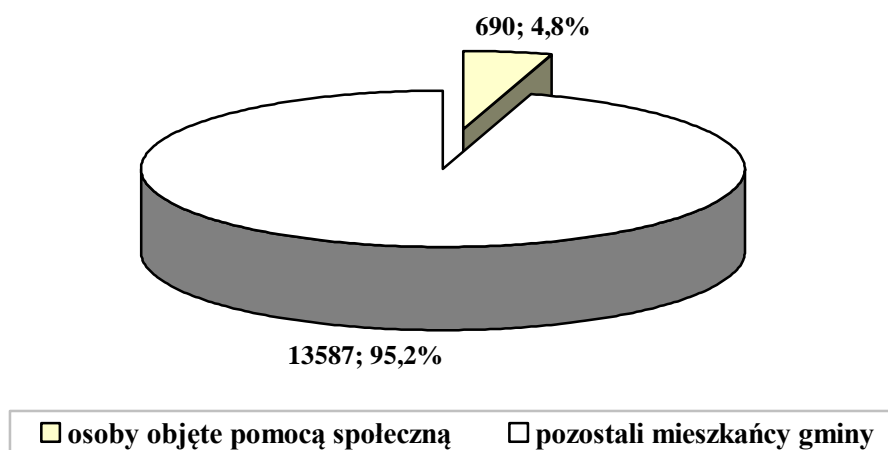
Utrzymywanie się wysokiej skali ubóstwa, nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego. O trudnej sytuacji wielu rodzin w gminie Koźmin Wielkopolski świadczy m.in. zakres pomocy udzielanej w ramach dożywiania, którym w 2012 roku objęto 734 osób, w tym 464 dzieci, na łączną kwotę 270.679zł.

Na syndrom głębokiego ubóstwa w Polsce składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem

strukturalnym. Należy podkreślić, iż wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sferze dochodowej i poziomie życia.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Koźmin Wielkopolski.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2012 roku

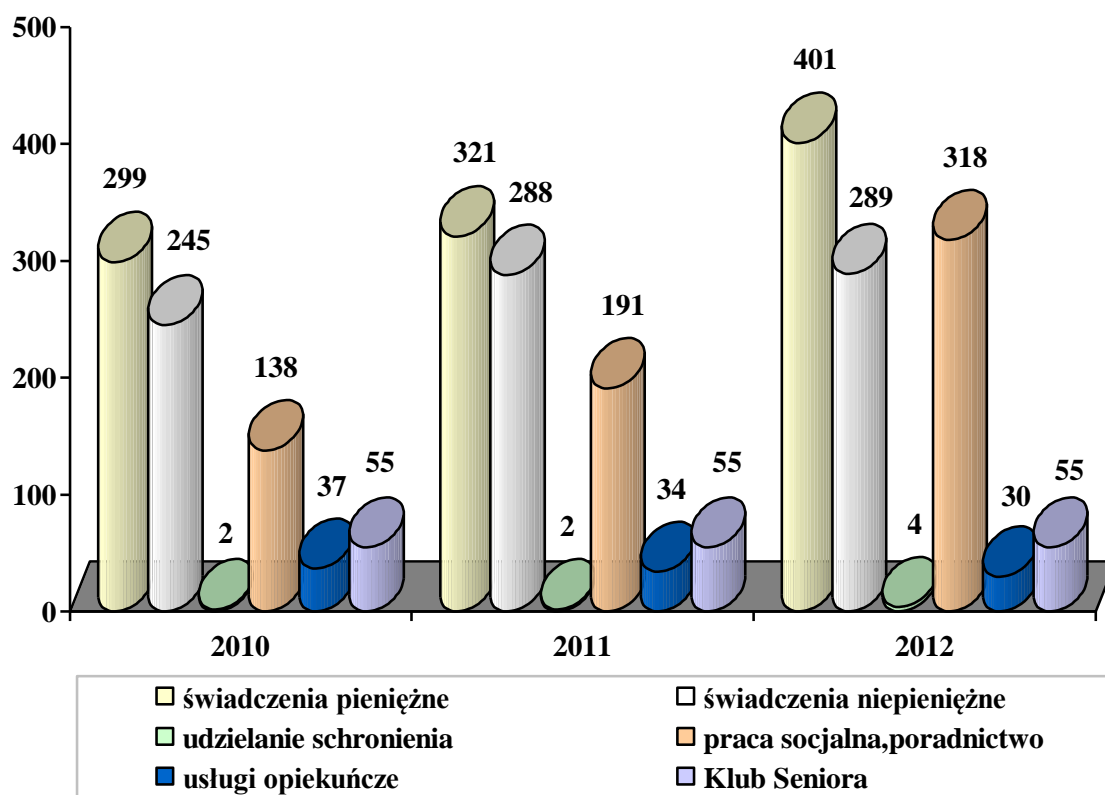

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Spośród 13.587 mieszkańców gminy liczba osób którym decyzją przyznano świadczenie wynosi 690.

Dostosowanie rodzajów pomocy do potrzeb beneficjentów jest jednym z głównych zadań MGOPS, realizowanych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Osoby niezadowolone z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję MGOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania. Poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2010-2012 przedstawia poniższy wykres.

Rodzaje pomocy udzielanej przez MGOPS w latach 2010-2012 (liczba osób)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W latach 2010-2012 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Kolejnym rodzajem wsparcia była praca socjalna. Trzecią formą udzielanej pomocy były świadczenia niepieniężne, w tym świadczenie usług opiekuńczych. W omawianym okresie stosowano inne formy wsparcia, wśród których należy wymienić: udzielanie pomocy w ramach Klubu Seniora, świadczenie porad i udzielanie schronienia. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Rodzaje świadczeń realizowanych przez MGOPS w latach 2010-2012

Typy świadczeń	2010		2011		2012	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	750	380	755	392	1010	315
Niepieniężne	446	331	502	343	627	520
Udzielenie porad	74	38	82	45	163	90
Udzielenie schronienia	2	2	2	2	4	2
Praca socjalna	138	138	191	191	318	318

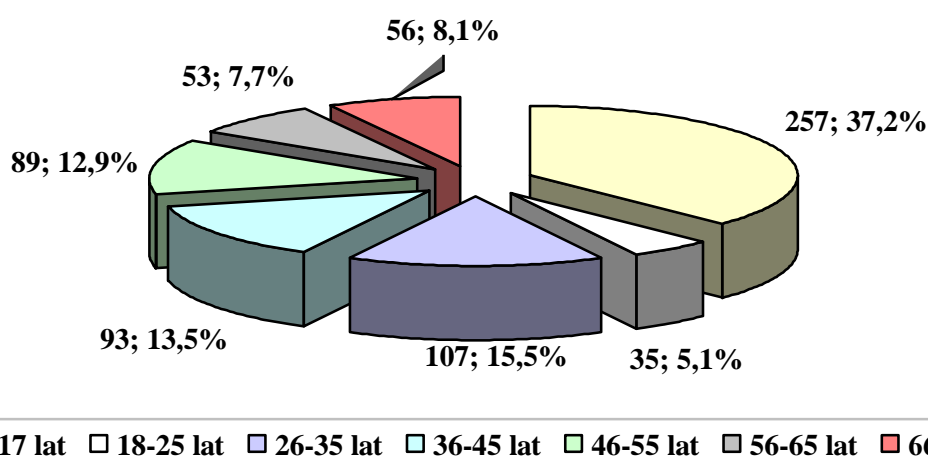

Usługi opiekuńcze	37	37	34	34	30	30
Klub Seniora	55	12	55	12	55	12

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Skala nakładów finansowych na pomoc społeczną stanowi tylko jeden z czynników warunkujących efektywność udzielanego wsparcia. Niemniej ważne jest dostosowanie rodzajów pomocy do określonych potrzeb odbiorców. Potrzeby wynikają m.in. z wieku i aktywności zawodowej beneficjentów.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2012 r. (liczba osób w rodzinach)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Struktura wiekowa świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2012 roku nie odpowiadała strukturze demograficznej całej lokalnej społeczności z uwagi na nadreprezentatywność najmłodszej grupy wiekowej wśród ogółu odbiorców pomocy. Znaczna grupa dzieci i młodzieży wspierana przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród wielu rodzin. Świadczą o nich również akcje rozdawania artykułów żywnościowych dostarczanych w ramach programu PEAD, którymi w 2012 r. objęto 863 osoby. Wartość przekazanej żywności wyniosła 101.145,32 zł.

Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na powody przyznania pomocy, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2012 roku stanowiły osoby długotrwale chore i bezrobotne. Beneficjentami systemu pomocy społecznej w 2012 roku były także osoby pracujące, jednakże uzyskujące dochody na poziomie uniemożliwiającym im utrzymanie siebie i swoich rodzin, a także osoby otrzymujące świadczenia rentowe.

Mimo występowania wielorakich potrzeb materialnych i socjalnych wśród rodzin i osób znajdujących się w krytycznej sytuacji życiowej, ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę

powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Powody przyznawania pomocy społecznej przez MGOPS w latach 2010 -2012

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
ubóstwo	181	186	226	542	557	699
bezrobocie	138	135	163	431	432	537
długotrwała lub ciężka choroba	125	145	170	332	371	474
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	69	99	90	333	443	389
niepełnosprawność	99	110	139	312	302	452
potrzeba ochrony macierzyństwa	42	51	57	164	213	234
alkoholizm	53	57	62	18	166	176
przemoc w rodzinie	17	10	4	65	24	17
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	6	3	3	9	5
bezdomność	1	2	1	1	2	3
sieroctwo	-	1	-	-	1	-
narkomania	1	-	-	1	-	-
zdarzenie losowe	1	2	11	6	5	27
sytuacja kryzysowa	2	1	-	6	4	-

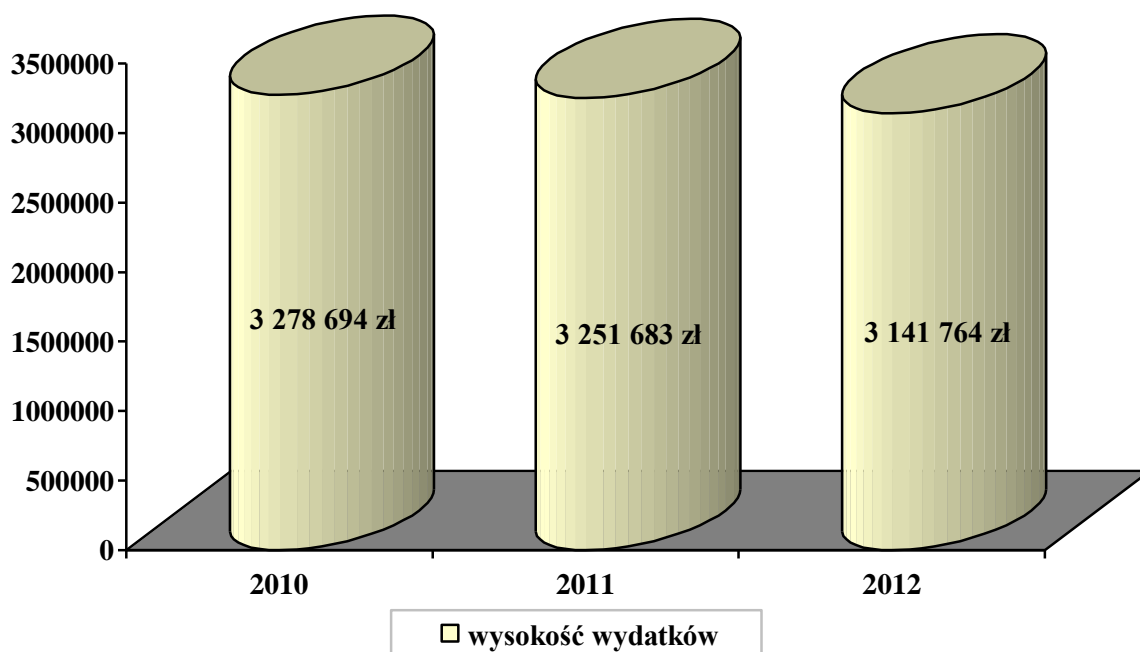
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Koźminie Wielkopolskim.

Najczęstszym z nich w latach 2010-2012 było ubóstwo. Jednakże liczba beneficjentów korzystających z tego powodu z pomocy społecznej systematycznie zwiększała się. Na drugim miejscu znalazła się długotrwała choroba, również wykazujące tendencję zwyżkową. Bezrobocie oraz niepełnosprawność były trzecim i czwartym powodem świadczenia pomocy społecznej, a na piątym miejscu figurowała bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia

pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2010-2012 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MGOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2010-2012

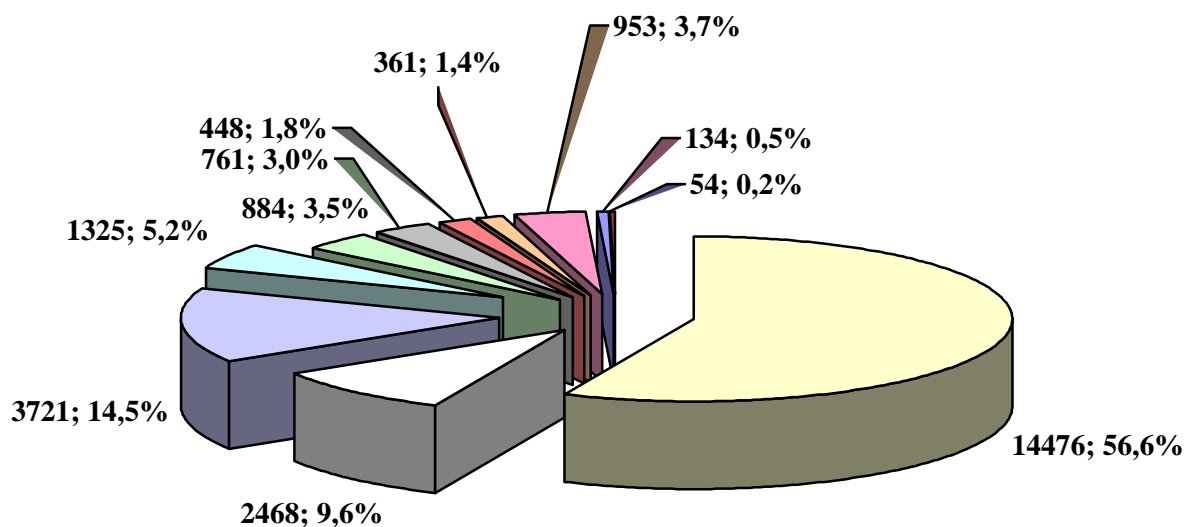
Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Dane

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2010-2012, należy zauważyć, iż zmniejszały się one z roku na rok. Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2010- 3.278,694 zł, w roku 2011 – 3.251,683 zł, a w 2012 roku – 3.141,764 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez MGOPS w Koźminie Wielkopolskim w 2012 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez MGOPS w 2012 roku

☐	zasiłek rodzinny
☐	dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
☐	zasiłek pielęgnacyjny
☐	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
☐	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
☐	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
☐	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
☐	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
☐	świadczenie pielęgnacyjne
☐	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
☐	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W 2012 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim przyznał:

- 14.476 zasiłków rodzinnych dla 706 osób,
- 2.468 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 59 osób,
- 3.721 zasiłki pielęgnacyjne dla 318 osób,
- 1.325 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 134 osób,
- 884 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 370 osób,

- 761 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 57 osób,
- 448 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 20 osób,
- 361 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 31 osób,
- 953 świadczenia pielęgnacyjne dla 83 osób,
- 134 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 134 osób,
- 54 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka.

W 2012 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim opłacił również odpowiednio 572 i 232 składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia rodzinne na łączną kwotę 91.436 zł.

Fundusz alimentacyjny jest świadczeniem wypłacanym dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim w latach 2010-2012, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane przez MGOPS w latach 2010-2012

Liczba osób, którym decyzją przyznano św. z funduszu			Liczba przyznanych św. z funduszu			Wartość przyznanych świadczeń (w zł)		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
76	69	72	934	830	866	257.092	246.363	276.863

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W latach 2010-2012 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim przyznał następującą liczbę świadczeń z funduszu : w 2010 roku – 934 (dla 76 osób na łączną kwotę 257.092 zł), w 2011 roku – 830 (dla 69 osób na łączną kwotę 246.363 zł), a w 2012 roku – 866 (dla 72 osób na łączną kwotę 276.863 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę i realizowaną przez Urząd Miasta i Gminy na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń w latach 2010-2012 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez UMiG w latach 2010-2012

Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatek			Liczba przyznanych dodatków			Wartość przyznanych dodatków (w zł)		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
372	358	375	2.146	2.150	2.303	301.000	350,000	371,578

W latach 2010-2012 Urząd Miasta i Gminy w Koźminie Wielkopolskim wypłacił odpowiednio 2.146 (dla 372 osób), 2.150 (dla 358 osób) i 2.303 (dla 375 osób) dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę: w 2010 r. – 301.000 zł, w 2011 r. – 350.000 zł, a w 2012 r. – 371.578 zł.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy MGOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W roku 2010 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim pokrywał koszty pobytu 15 osób w DPS, 2011 roku 20 osób, 2012 roku 16 osób.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono dziewięć ankiet – pięć ze Szkół Podstawowych (SP nr 1 i SP nr 3 w Koźminie Wielkopolskim, SP w Starej Obrze, SP w Mokronosie, SP w Borzęcicach) i po jednej z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Borzęcicach, Gimnazjum i I Liceum Ogólnokształcącego w Koźminie Wielkopolskim, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Koźminie Wlkp. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższa tabela i wykres zawierają informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

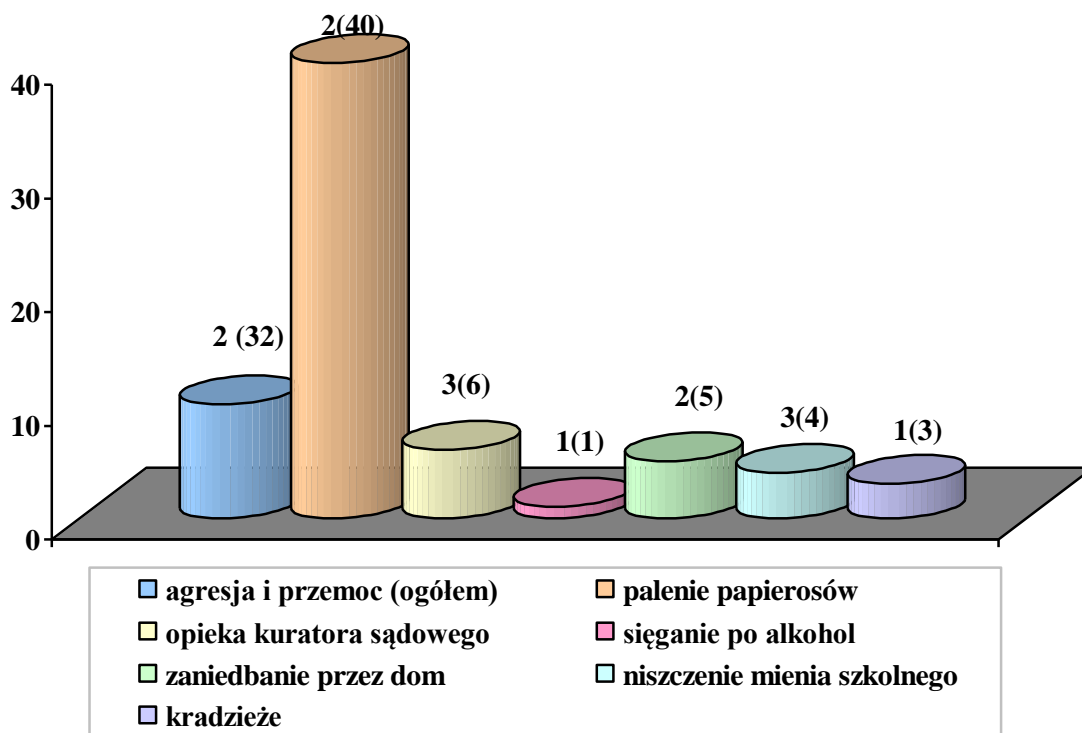
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	1	1	8
2	Narkotyzowanie się	0	0	9
3	Palenie papierosów	2	40	7
4	Ucieczki z domu	0	0	9
5	Kradzieże	1	3	8
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3	10	6
7	Autoagresja	0	0	9
8	Przestępczość ujawniona	1	4	8
9	Niszczenie mienia szkolnego	3	4	6
10	Udział w grupach negatywnych	2	3	7
11	Opieka kuratora sądowego	3	6	6
12	Przemoc w rodzinie	4	5	5

13	Zaniedbanie przez dom	2	5	7
14	Wykorzystywanie seksualne	0	0	9

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej (liczba szkół, w których stwierdzono dany problem, oraz liczba ujawnionych przypadków)

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, zaniedbanie przez dom, niszczenie mienia szkolnego oraz kradzieże.

Zasoby i oferta szkolna

Wszystkie ankietowane szkoły zapewniają dostęp do internetu, sześć umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a osiem prowadzi dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe przynajmniej o 42 posiłki). W żadnej ze szkół nie ma klas integracyjnych. Pięć placówek zatrudnia pedagoga, osiem pielęgniarkę, a sześć logopedę. Wszystkie placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia sportowe), a dla uczniów ze

specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (7szkół), korekcyjno-kompensacyjne (7), logopedyczne (7), rewalidacyjne i z zakresu gimnastyki korekcyjnej (po 1), socjoterapeutyczne (1), tyflopedagogiczne (1), surdopedagogiczne (1), oligofrenopedagogiczne (1) oraz praca z uczniem zdolnym (1).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin (szczególnie wielodzietnych) i ich ubożenie powodowane bezrobociem (niejednokrotnie zmuszającym członków rodzin do emigracji zarobkowej i powodującym zjawisko tzw. eurosieroctwa) oraz niskimi dochodami a także dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania dzieci i uzależnień rodziców (od alkoholu). Ponadto zwracali uwagę na narażenie uczniów na alkoholizm, narkotyki i palenie papierosów oraz uzależnienie od komputera. Zauważono także, że uczniom często brak poczucia bezpieczeństwa.

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę prowadzenia warsztatów dotyczących np. tematów radzenia sobie z agresją, uzależnienia od internetu, szkodliwego działania używek. Działania te miałyby obejmować uczniów, nauczycieli i rodziców.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy i dyrektorzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim prowadzić wywiady środowiskowe, obserwacje, badania ankietowe oraz rozmowy indywidualne i grupowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów, zdiagnozowania aktualnych problemów, zagrożeń i potrzeb (m.in. w zakresie oferty spędzania czasu wolnego) oraz poznania oczekiwań co do działalności profilaktycznej. Jednocześnie postulowali potrzebę utworzenia w każdej szkole świetlicy socjoterapeutycznej i prowadzenia badań lekarskich (stomatologicznych, okulistycznych i pediatrycznych).

Bezpieczeństwo w gminie

Według ankietowanych na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono: ulicę Koźmińską w Starej Obrze, miejsca przy sklepach spożywczych sprzedających alkohol na terenie miasta i wiosek, a w Koźminie Wielkopolskim park miejski, okolice dworca PKP, boisko sportowe „Orlik”.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego m.in. poprzez ułatwienia w dostępie do ośrodków kultury i sportu oraz dofinansowanie przez gminę wycieczek i kolonii. Zwracali uwagę na potrzebę zwiększenia pomocy rzeczowej i finansowej dla uczniów z rodzin ubogich, np. w formie bezpłatnego udostępniania podręczników oraz zwiększenia

wydatków na dożywianie większej liczby dzieci. Podkreślano także potrzebę współpracy gminy ze szkołami oraz rodzicami. Podkreślali znaczenie działań profilaktycznych w obszarach uzależnień, agresji i przemocy oraz rolę współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy i dyrektorzy wskazywali m.in. na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. poprzez udostępnienie bazy lokalowej). Podkreślali też, że ważnym elementem jest ścisła współpraca z rodzicami oraz innymi instytucjami np.: MGOPS, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Dyrektorzy i pedagodzy widzą dużą potrzebę organizowania zajęć edukacyjnych dla rodziców np.: warsztaty z psychologiem. Ankietowani wskazywali również na zapewnienie bezpieczeństwa w miejscu nauki dzieci oraz opiekę ze strony wykwalifikowanej kadry pracowników.

Problemy społeczne w ankietach dzieci i młodzieży

W ramach diagnozy problemów społecznych dotyczących kwestii dziecka przeprowadzono anonimowe ankiety wśród uczniów szkół podstawowych Miasta i Gminy Koźmin Wlkp., Gimnazjum oraz dwóch szkół ponadgimnazjalnych. Żadne z ankietowanych nie było objęte nadzorem kuratora sądowego i nie powtarzało klasy. Troje dzieci spośród 50 ankietowanych przyznało się do konfliktu z prawem. Na pytanie : Z kim najczęściej popadasz w konflikty? Dzieci i młodzież odpowiadały, że jest to najczęściej rodzeństwo, potem rodzice najrzadziej i koledzy ze szkoły.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej wg ankiet

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	1	1	8
2	Narkotyzowanie się	-	-	9
3	Palenie papierosów	2	?	7
4	Ucieczki z domu	-	-	9
5	Kradzieże	1	3	8
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3	10	6
7	Autoagresja	-	-	9
8	Przestępczość ujawniona	1	4	8

9	Niszczenie mienia szkolnego	3	4	6
10	Udział w grupach negatywnych	2	3	7
11	Opieka kuratora sądowego	3	6	6
12	Przemoc w rodzinie	4	5	5
13	Zaniedbanie przez dom	2	5	7
14	Wykorzystywanie seksualne	-	-	9

Z ankiety wynika, że wskazane problemy nie są wśród młodzieży i dzieci częste. Niepokojące jest to, że jednak zdarzają się w dość dużej skali. W związku z tym trzeba wzmocnić działania zapobiegawcze i uwrażliwiać rodziców na problemy własnych dzieci, gdyż 8 dzieci z 50 ankietowanych czuje się zaniedbanych przez rodziców.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego.

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krotoszynie przedstawione w poniższej tabeli dotyczą dzieci i młodzieży z terenu gminy Koźmin Wielkopolski i odnoszą się do trudności edukacyjnych, liczby wydanych opinii i orzeczeń (formy pomocy pośredniej), a także form pomocy bezpośredniej realizowanych jako porady (trudności emocjonalne, wychowawcze) w 2012 roku.

W roku 2012 z terenu Miasta i Gminy przyjęto 173 dzieci z czego:

- 93 dzieci zostały poddane badaniom psychologicznym,
  - 109 badaniom pedagogicznym,
  - 25 badaniom logopedycznym,
  - 87 udzielono porad,
  - 9 dzieci objęto systematyczną terapią,
  - 4 dzieci objęto współpracą Poradni i szkoły w budowaniu strategii pomocy dla dziecka z zaburzeniami zachowania według koncepcji p. Aleksandry Karasowskiej,
  - 13 osób (rodzice, nauczyciele) ukończyli szkołę dla rodziców, wychowawców cz. I.
- Przyczyną udzielanej pomocy były najczęściej :
- trudności szkolne,
  - trudności wychowawcze,
  - wady wymowy/zaburzony rozwój mowy,
  - problemy adaptacyjne,
  - zaburzenia relacji społecznych,
  - zaburzenia zachowania.

Ponadto pracownicy poradni przeprowadzili w szkołach i placówkach pogadanki/ prelekcje dla rodziców na temat:

- Moje dziecko idzie do gimnazjum- uczestniczyło 6 osób
- Jak służyć aby dzieci do nas mówiły, jak mówić aby dzieci nas słuchały- uczestniczyło 29 osób
- Jak pomóc dziecku w nauce- uczestniczyło 15 osób.

Dla nauczycieli:

- Problemy wychowawcze- jak sobie radzić. Relacja szkoła-dom-uczestniczyły 23 osoby
- Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole podstawowej – uczestniczyły 33 osoby
- Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole ponadgimnazjalnej- uczestniczyły 24 osoby

Natomiast dla uczniów przeprowadzono następujące warsztaty:

- Planuję swój zawód- dla 57 uczniów
- Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym- dla 36 uczniów
- Profilaktyka uzależnień – dla 45 uczniów.

Wydano orzeczenia:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego -dla 32 uczniów
- orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania z uwagi na stan zdrowia uniemożliwiający lub utrudniający uczęszczanie do szkoły- dla 9 uczniów
- orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno- wychowawczych dla 1 dziecka
- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju- dla 2 dzieci .

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu Rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Krotoszynie, w 2012 roku nadzorem kuratora sądowego na terenie gminy Koźmin Wielkopolski objętych było 81 osób dorosłych i 36 nieletnich. Spośród osób dorosłych 44 objęte były dozorem z uwagi na warunkowe zawieszenie kary pozbawienia wolności, 7 osób warunkowe przedterminowe zwolnienie, natomiast 22 osoby objęto nadzorem z uwagi na ograniczenie im władzy rodzicielskiej, 8 osób to osoby zobowiązane do podjęcia leczenia odwykowego. Spośród osób małoletnich 14 zostało objętych nadzorem kuratora sądowego.

2.4.2 PIECZA ZASTĘPCZA

Obowiązujący system pomocy społecznej nałożył na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci, zapewnienie każdemu dziecku stabilnego i rodzinnego środowiska wychowawczego, ponieważ do prawidłowego rozwoju każdego dziecka potrzebna jest rodzina, która otacza je miłością, zaspokaja jego potrzeby, zapewnia poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, wywiera wpływ na osobowość dziecka, przekazuje mu odpowiedni system wartości, poglądy i w

dużym stopniu ma wpływ na całe życie. Prawidłowy rozwój dziecka jest możliwy tylko w dobrze funkcjonującej rodzinie. Dlatego znaczenie rodziny dla społeczeństwa pozostaje na najwyższej pozycji. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które kształtują społeczeństwa, a że rodzina odgrywa podstawową rolę w kształtowaniu zdrowia psychicznego, tym samym kondycja rodziny ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia psychicznego całego społeczeństwa. Kiedy mówimy o rodzinie jako systemie społecznym, myślimy przede wszystkim o procesie polegającym na komunikowaniu się i współdziałaniu poszczególnych elementów. Funkcjonalna zdrowa rodzina wyróżnia się następującymi cechami: zabezpiecza przetrwanie i rozwój, zaspokaja potrzeby emocjonalne swoich członków, jest miejscem gdzie zabezpiecza się poczucie własnego „ja”.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina rozszerzyła swoją działalność i powołała instytucję asystenta rodziny.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci zagrożone różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywanie informacji od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji czy też pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci, ułatwienie rodzicom wypełniania ról społecznych, nie dopuszczenie do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci już się tam znajdują, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny, jak również motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia, rozwiązywaniu podstawowych problemów socjalnych, problemów psychologicznych, wychowawczych w rodzinie. Podejmuje on działania wchodząc do konkretnej rodziny na wniosek pracownika socjalnego lub sądu. Sygnały o nieprawidłowościach w wychowaniu i opiece nad dziećmi mogą pochodzić od innych podmiotów np.: od policji, pedagoga szkolnego, pielęgniarki szkolnej itp. Pracując regularnie z rodziną prowadzi trening kompetencji wychowawczych. Celem asystenta jest doprowadzenie do stabilizacji w rodzinie pod każdym względem, która pozwoli na powrót do normalnego wychowywania dzieci i zaspokajania ich potrzeb.

Asystent m.in. wspiera te osoby, które pochodzą z rozbitych rodzin, a teraz same w dorosłym życiu mają problemy rodzinne i potrzebują pomocy w odzyskiwaniu zdolności samodzielnego funkcjonowania. Powyższe działania wzmacniane mogą być przez rodziny wspierające. Rodzina w kryzysie będzie może skorzystać przy wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i społecznych ze wsparcia ze strony innej rodziny ze środowiska lokalnego. Tak więc pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rolą rodziny wspierającej będzie pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. W przypadku wystąpienia poważnych problemów, których nie można przezwyciężyć przy zastosowaniu omówionych metod wsparcia, dzieci mogą trafić do pieczy zastępczej w formie rodzinnej lub instytucjonalnej, którą organizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Gmina wówczas ma obowiązek współfinansowania kosztów pobytu

dziecka w pieczy zastępczej, jak również będzie dalej prowadzić działania z rodzicami biologicznymi dziecka, aby móc ocenić, czy będzie szansa na powrót dziecka do rodziny naturalnej po tym okresie.

Dziecku, które z różnych przyczyn nie może wychowywać się w swojej naturalnej rodzinie Państwo zapewnia opiekę w rodzinnych lub instytucjonalnych formach opieki zastępczej.

W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej instytucjonalną formę opieki sprawują placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w zależności od podmiotu prowadzącego dzieli się na: publiczne i niepubliczne, natomiast zgodnie z ustawą o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej wyróżnia się placówki opiekuńczo-wychowawcze następującego typu:

- socjalizacyjne,
- interwencyjne,
- specjalistyczno- terapeutyczne,
- rodzinne.

Opieka zastępcza natomiast gwarantowana jest przez Państwo w przypadku pozbawienia czasowego lub na stałe przez dziecko swego środowiska rodzinnego. Tego rodzaju opieka może obejmować między innymi: umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub gdy jest to niezbędne, umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przez rodzinną opiekę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione i nie spokrewnione, zawodowe, które pobierają wynagrodzenie za pełnienie takiej funkcji) oraz rodzinne placówki opiekuńczo-wychowawcze tj. rodzinne domy dziecka.

Liczba rodzin zastępczych w latach 2008 – 2012 w powiecie krotoszyńskim .

Typy rodzin	2008	2009	2010	2011	2012
Rodziny spokrewnione	65	65	60	60	56
Rodziny niezawodowe	17	21	18	15	34
Pogotowie rodzinne	1	0	0	0	1
Rodziny zawodowe wielodzietne	2	2	5	5	6
Suma	85	88	83	80	96

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie powiatu krotoszyńskiego w latach 2008-2012.

Typy rodzin	2008	2009	2010	2011	2012
Rodziny	67	72	73	74	53

spokrewnione					
Rodziny niezawodowe	17	30	21	21	40
Pogotowie rodzinne	0	0	0	0	3
Rodziny zawodowe	8	8	16	19	26
Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych	37	36	38	34	37
Suma	129	146	148	148	159

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2012r w gminie Koźmin Wlkp. - 15, pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych- 4, natomiast liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu z gminy Koźmin Wlkp. w latach 2008- 2, 2009- 7, 2010- 2, 2011-3, 2012-6

2.5. KWESTIA PRZEMOCY

Problemem przemocy w rodzinie na terenie miasta i gminy Koźmin Wielkopolski zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny skupiający wśród swoich członków przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych. Zespół Interdyscyplinarny w Koźminie Wlkp. został powołany w dniu 27.09.2011r. Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Koźmin Wlkp., który ma za zadanie zajmować się przemocą w Mieście i Gminie Koźmin Wlkp. skład zespołu wchodzi:

- 1/ specjalista pracy socjalnej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim- przewodniczący,
- 2/ pracownicy socjalni Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim,
- 3/ kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim ,
- 4/ pracownik socjalny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie ,
- 5/ przedstawiciele Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wielkopolskim,
- 6/ przedstawiciel Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim,
- 7/ pedagogy szkolni,
- 8/ kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Krotoszynie,
- 9/ przedstawiciel Ochotniczej Straży Pożarnej w Koźminie Wielkopolskim,
- 10/ pedagog Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Krotoszynie,
- 11/przedstawiciel Przedszkola „Parkowe Skrzaty” w Koźminie Wielkopolskim,

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego:

- udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań ;
- zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych;
- rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań;
- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności:
  - a) diagnozują sytuację rodziny, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą;
  - b) przekazują informacje o konsekwencjach popełnianych czynów;
  - c) motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
  - d) przeprowadzają rozmowę pod kątem nadużywania alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków;
  - e) przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Osobę nadużywającą alkoholu, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej kierują do Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wlkp.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego spotykają się cztery razy do roku. W ramach tych spotkań odbyli szkolenia dotyczące procedury Niebieskiej Karty, problemów wynikających z nadużywania alkoholu. Zespół opracował i wydał ulotki i plakaty informujące o swojej działalności. Kilku członków Zespołu brało udział w Konferencji dotyczącej Wielkopolskiej Kampanii Informatycznej na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz w szkoleniu Lokalny System Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w oparciu o Zespoły Interdyscyplinarne.

Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć Grupy Robocze do rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w indywidualnych przypadkach. W roku 2011 wpłynęły dwie Niebieskie Karty a w roku 2012 - cztery . Zgodnie z procedurą Niebieskich Kart Przewodniczący powołał Grupy Robocze, w skład których weszli pracownicy MGOPS, dzielnicowi, pedagodzy szkolni, kurator sądowy. Procedura wszystkich złożonych Niebieskich Kart została zakończona, gdyż zaplanowane przez Zespół specjalistów działania zostały zrealizowane. W pięciu przypadkach przemoc ustała, w jednym nie.

Zespół Interdyscyplinarny sprawdza każde, nawet anonimowe zgłoszenie dotyczące przemocy.

Z analizy anonimowych ankiet skierowanych do mieszkańców Koźmina Wlkp. dotyczących problemów w środowisku lokalnym w pytaniu: Czy dotyczącym czy wie Pan/ni, że na terenie naszej gminy działa Zespół Interdyscyplinarny? Ankietowani odpowiedzieli w 41% na tak i ocenili jego działalność jako dobrą.

W ramach diagnozy problemu przemocy skierowano także ankietę do dzieci i młodzieży, z której wynika, że 34% zetknęło się z przemocą. Najczęściej przybierała ona postać poniżania, zastraszania, bicia i znęcania się. Rzadziej wymuszania pieniędzy, zmuszania do picia alkoholu,

palenia papierosów. Nikt z ankietowanych nie był zmuszany do stosowania narkotyków. Najczęściej do tych zdarzeń dochodziło na terenie szkoły (korytarz, boisko, łazienka, przed szkołą). Sprawcami przemocy według ankietowanych bywają grupy uczniów z innych klas lub też osoby, których nie znają. Z ankiet wynika, że dzieci nie są podatne na negatywny wpływ kolegów. W pytaniu dotyczącym przemocy w rodzinie, troje dzieci wskazało odpowiedź: tak -podając, że w jednym przypadku są ofiarą, a w dwóch świadkami. Osoby ankietowane wiedzą, gdzie zwrócić się o pomoc w przypadku przemocy.

2.6. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków, nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu Państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia

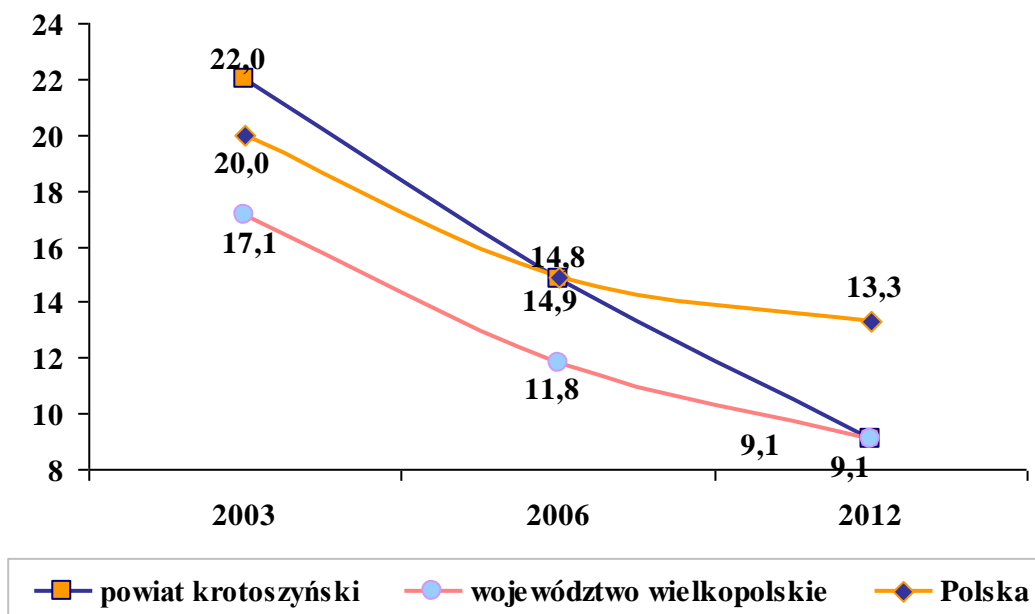
w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie krotoszyńskim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2003-2012.

Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju w latach 2003-2012

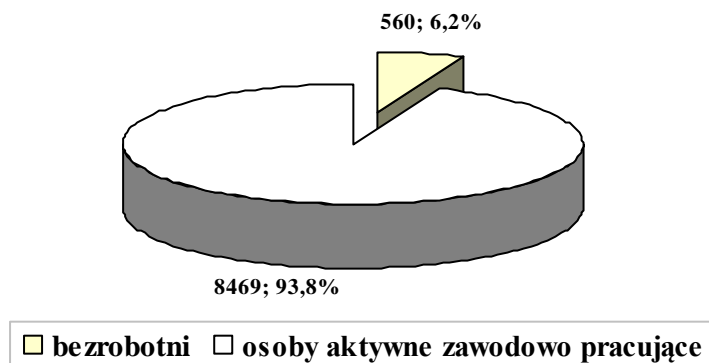
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2012 powiat krotoszyński charakteryzował się zdecydowanie wyższą, w stosunku do województwa wielkopolskiego, stopą bezrobocia. W stosunku do kraju stopa bezrobocia w powiecie była wyższa w

2003 roku, zbliżona w latach 2004-2006 i niższa w 2007 roku. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia ze zwiększającą się stopą bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie na dzień 31 grudnia 2012 roku w gminie Koźmin Wielkopolski pozostawało zarejestrowanych 560 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 57,7% ogółu bezrobotnych w gminie (323 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie z końcem 2012 roku

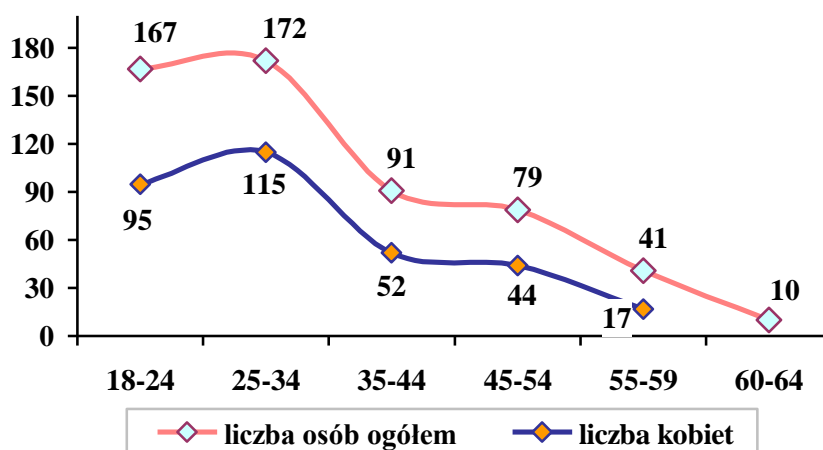

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Spośród 8.469 osób z terenu gminy Koźmin Wielkopolski będących w wieku produkcyjnym z końcem 2012 roku 6,2 % pozostawało bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

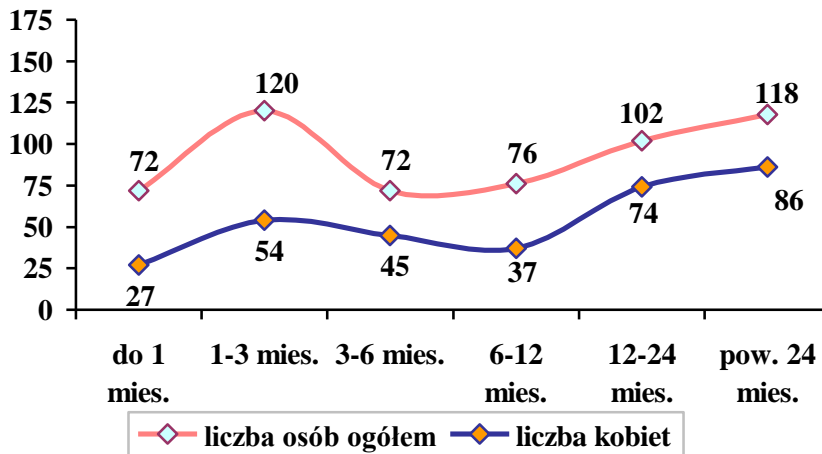
Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2012 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Z końcem 2012 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było osób w wieku 25-34 i 18-24 lata. Były to osoby o krótkim stażu zawodowym lub bez doświadczeń na rynku pracy. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziale wiekowym 25-34 lata (35,6%).

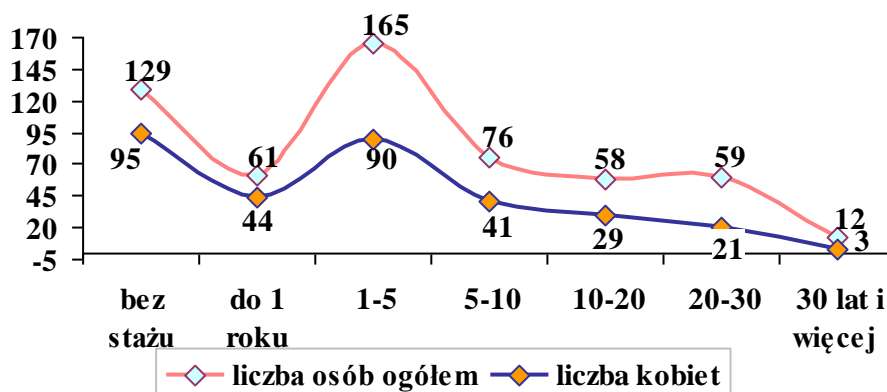
Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2012 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2012 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. Kobiety wśród długotrwale bezrobotnych (12 miesięcy i więcej) stanowiły 56,7%.

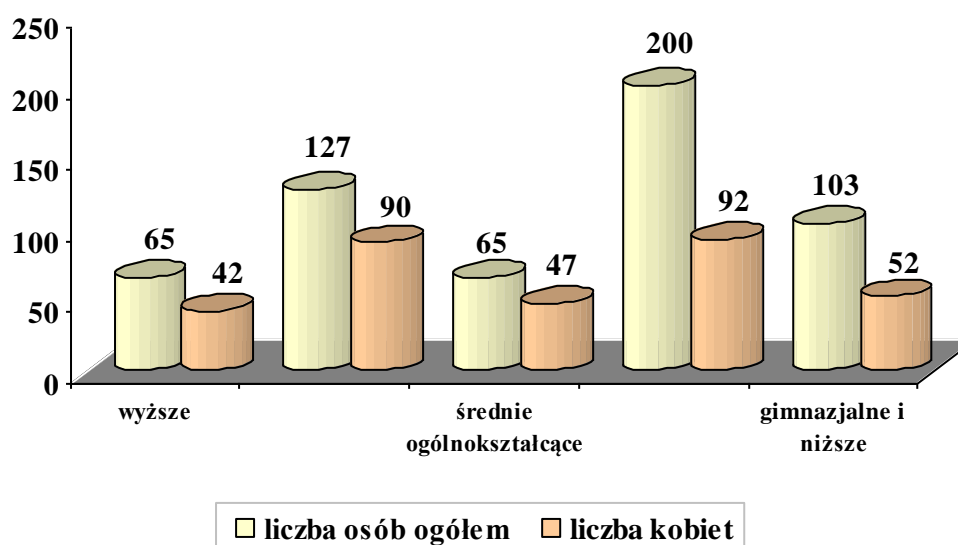
Bezrobotni z terenu gminy według stażu pracy z końcem 2012 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2012 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu pracy oraz o krótkim stażu – od roku do pięciu lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów i umożliwić im zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych. Największy udział procentowy bezrobotnych kobiet zanotowano w grupie ze stażem od 1 roku do 5 lat – 41,5 % oraz ze stażem pracy od 5 do 10 lat – 12,7%.

Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem 2012 roku

Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Dan

Z końcem 2012 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgwał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

Jednym z działań MGOPS na rzecz zapobiegania bezrobociu jest realizacja projektu systemowego .Warunkiem uczestnictwa w ww. projekcie jest spełnienie łącznie 3 kryteriów:

- korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej
- wiek aktywności zawodowej
- niezatrudnienie lub zatrudnienie zagrożone wykluczeniem społecznym z co najmniej jednego powodu wymienionego w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r.

Głównym celem projektu jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwienie dostępu do nich kobietom i mężczyznom dotkniętym wykluczeniem społecznym z terenu gminy Koźmin Wlkp. w latach 2009-2013. W ramach osiągnięcia celu głównego realizujemy cele szczegółowe takie jak: podniesienie kompetencji osobistych i społecznych, rozpoznanie

predyspozycji osobistych do wykonywania określonego zawodu, zwiększenie aktywizacji zawodowej poprzez podniesienie kwalifikacji zawodowych, upowszechnienie pracy socjalnej oraz zagwarantowanie wsparcia finansowego. W ramach realizacji aktywnej integracji uczestnicy projektu biorą udział w różnych szkoleniach m.in.

- warsztaty z psychologiem
- warsztaty z doradcą zawodowym
- szkolenia zawodowe; kurs florystyczny, kurs komputerowy, kurs magazyniera z obsługą komputera, wózka jezdniowego i ładowarki teleskopowej, kurs operatora koparko-ładowarki klasa III, kurs opiekuna osoby starszej i niepełnosprawnej z językiem niemieckim, kurs pomocy kuchennej, kurs prawa jazdy(kat. B,C,C+ kwalifikacja wstępna przyspieszona, kat. C+E i uprawnienia do przewozu rzeczy, kat. D) kurs profesjonalnego sprzedawcy z obsługą kasy fiskalnej, kurs rękodzieła artystycznego- filcowanie i decoupage. Warunkiem rozpoczęcia szkoleń zawodowych jest odbycie odpowiednich badań lekarskich.

Od chwili uczestnictwa w projekcie, osoby są objęte pomocą w formie pracy socjalnej, a poza tym otrzymują zasiłki celowe. W ramach prawidłowej realizacji projektu systemowego „Stop bezrobociu- chcę pracować!” osoby podpisują z pracownikiem socjalnym kontrakt socjalny, który określa sposób współpracy między osobą a pracownikiem socjalnym w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej.

Od chwili uczestnictwa w projekcie, osoby są objęte pomocą w formie pracy socjalnej, a poza tym otrzymują zasiłki celowe. W ramach prawidłowej realizacji projektu systemowego „Stop bezrobociu- chcę pracować!” osoby podpisują z pracownikiem socjalnym kontrakt socjalny, który określa sposób współpracy między osobą a pracownikiem socjalnym w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej.

Łącznie do chwili obecnej w projekcie brały udział 93 osoby (64 kobiety i 29 mężczyzn). Uczestnikami były osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krotoszynie, osoby nieaktywne zawodowo i osoby niepełnosprawne. Udział w projekcie ukończyły 84 osoby (59 kobiet i 25 mężczyzn) w tym z terenów wiejskich 44 osoby (31 kobiet i 13 mężczyzn).

Realizacja ww. projektu przyczyniła się do poprawy sytuacji życiowej i zawodowej osób korzystających z pomocy tutaj. Ośrodka, gdyż 11 osobom (10 kobietom i 1 mężczyźnie) udało się podjąć pracę zawodową na umowę o pracę.

2.7. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 393 rodzin, którym w 2012 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim udzielił wsparcia, 62 rodziny liczące 176 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie oddaje pełnej skali zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywa w tym procesie uchwalany corocznie przez Radę Miejską program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Do jego głównych zadań w 2012 roku należało:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin,

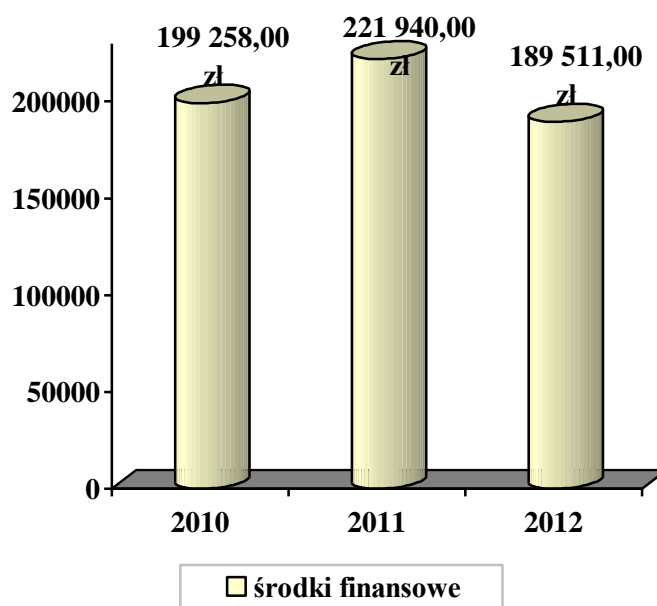
- tworzenie i doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w których występują problemy alkoholowe lub narkotykowe poprzez wdrażanie procedur interwencji wobec przemocy domowej „Niebieska Karta” oraz współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Policją,
- tworzenie systemu działań profilaktycznych zmniejszających zagrożenia wśród młodzieży,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych lub narkotykowych.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wielkopolskim w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2012 roku Komisja rozpatrzyła 92 wnioski dotyczące skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych- z czego, w przypadku 16 osób wystąpiła do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2010-2012.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w gminie

w latach 2010-2012

Dane Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wielkopolskim.

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2010-2012 ulegała zwiększeniu. W 2010 roku wyniosła 199,258 zł, w roku następnym wzrosła do 221,940 zł, a w 2012 roku została obniżona do 189,511 zł.

Bardzo ważną rolę dla mieszkańców gminy w walce z problemem alkoholowym odgrywa koźmiński Klub Anonimowych Alkoholików. Anonimowi alkoholicy są wspólnotą której uczestnicy dzielą się nawzajem doświadczeniem, siłą i nadzieją aby rozwiązać swój wspólny problem i pomagać innym w wyzdrowieniu z alkoholizmu. Uczestnictwo jest dobrowolne, anonimowe, bezpłatne- opiera się na zasadzie zachowania całkowitej poufności spraw poruszanych przez uczestników na

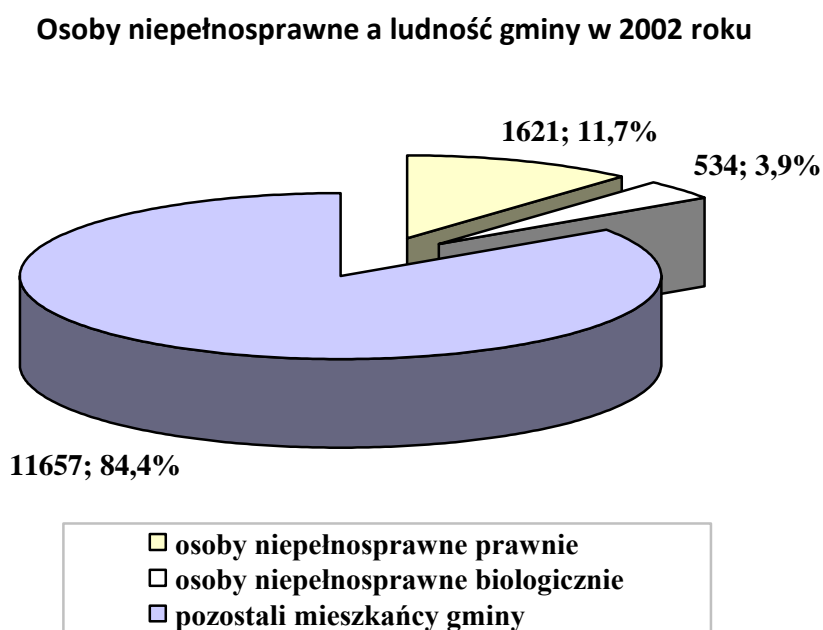
spotkaniach oraz na dzieleniu się własnymi doświadczeniami w rozwiązywaniu problemu wspólnego dla wszystkich członków grupy.

Spotkań nie prowadzą profesjonalści ale uczestnicy wybrani przez innych członków grupy. W grupie obowiązują zasady gwarantujące każdemu uczestnikowi autonomię i poszanowanie wolności. W AA nie wolno wywierać presji, nakładać zobowiązań, oceniać, krytykować. Zasady obowiązujące w koźmińskim Klubie AA gwarantują członkom poczucie bezpieczeństwa, ucą tolerancji, pokory, wdzięczności i brania odpowiedzialności za swoje decyzje i zachowania. Klub jest otwarty na wszystkich mających problemy z powodu picia, łatwo dostępny. Mitingi mają charakter zamknięty (dla członków AA) lub otwarty (zarówno dla członków, rodzin, sympatyków, profesjonalistów). Anonimowi Alkoholicy wychodzą z założenia, że alkoholizm to choroba ciała, umysłu i duszy człowieka. Kierują się programem 12 kroków, który określa się jako program duchowego przebudzenia i duchowego wzrostu.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (brak aktualnych danych z GUS)

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

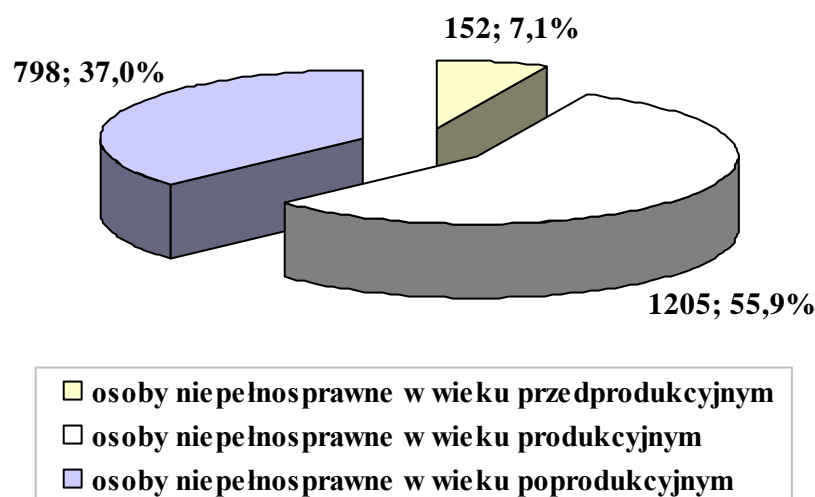
Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

W roku 2002 w gminie Koźmin Wielkopolski zamieszkiwało 2.155 osób niepełnosprawnych (w tym 1.035 mężczyzn i 1.120 kobiet), co stanowiło 15,6% ogółu mieszkańców gminy.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie skorzystało 116 rodzin liczących 314 osób i była to piąta, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia; trzecią była długotrwała lub ciężka choroba – 153 rodziny liczące 407 osób). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski według ekonomicznych grup wieku oraz strukturę ich wykształcenia w 2002 roku.

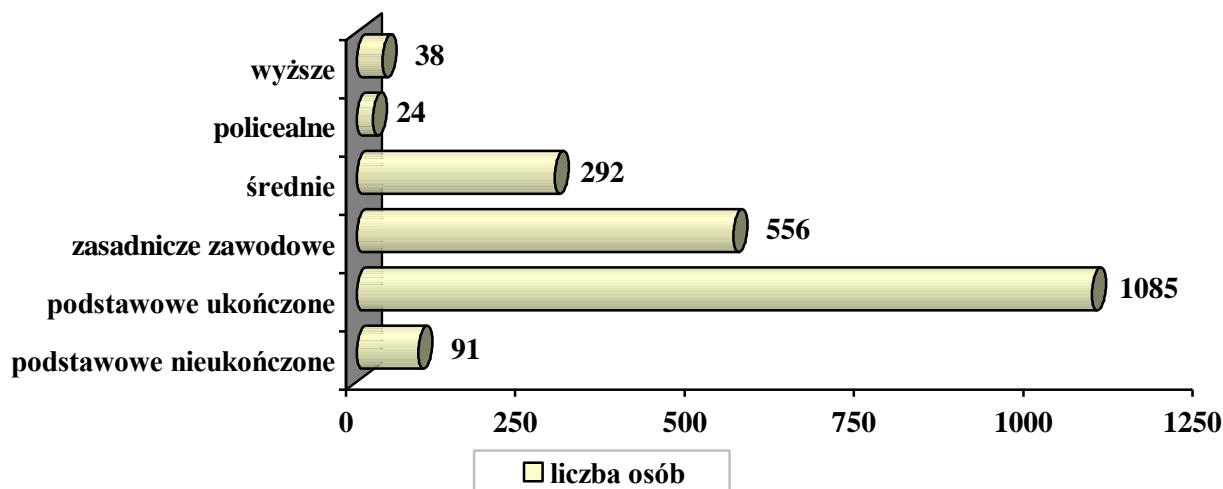
Osoby niepełnosprawne w gminie według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad połowa niepełnosprawnych w gminie (55,9%) była w wieku produkcyjnym (1.205 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (798 osób), Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 152 osoby.

Osoby niepełnosprawne w gminie w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Dane

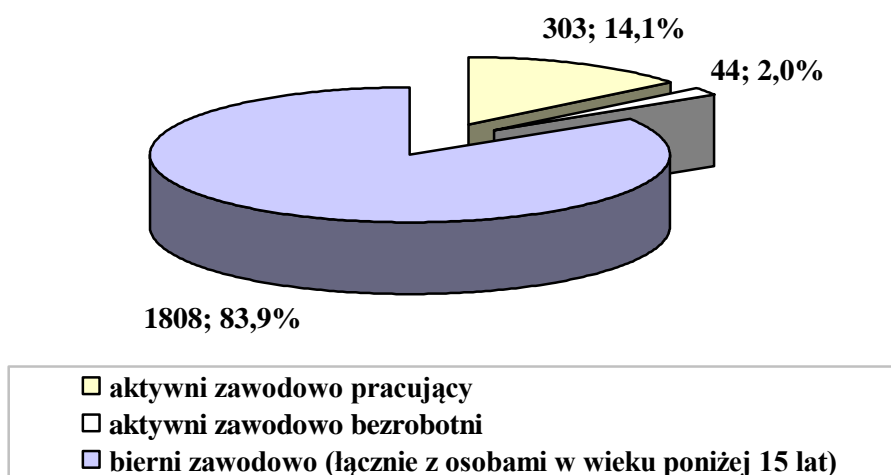
Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1.085 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni – co pokazuje powyższy wykres – są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności zawodowej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 1.808 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 303 osoby pracujące i 44 osoby pozostające bez pracy.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Wśród instytucji i organizacji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym z terenu gminy Koźmin Wielkopolski należy wymienić: PCPR, MGOPS, Klub Seniora, Zakład Aktywności Zawodowej, Zakład Rehabilitacji Leczniczej, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Borzęcicki, PCK – Punkt Opieki nad Chorymi w Domu oraz organizacje pozarządowe.

2.9. KWESTIA OSÓB STARSZYCH

Polityka społeczna wobec osób starszych w dużej mierze realizowana jest przez Klub Seniora w Koźminie Wielkopolskim. Jest to jednostka wsparcia dziennego podległa Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W październiku 2013r. placówka zmieniła swoją siedzibę. Do tej pory do dyspozycji Klubu były 2 sale. Obecnie w budynku Klubu Seniora znajduje się kuchnia, jadalnia, sala telewizyjna, oraz pracownia plastyczna. W siedzibie Klubu swoje pomieszczenia mają także PZERiI oraz Klub Anonimowych Alkoholików.

Codziennie Klub Seniora odwiedza około 60 osób, są to osoby w wieku poprodukcyjnym, emeryci, renciści, część Klubowiczów to osoby niepełnosprawne.

Klub Seniora zapewnia swoim Seniorom aktywny udział w życiu kulturalnym, zaraża pasją, tworzy trwałe więzi przyjaźni oraz doskonale bawi. W ramach jego działalności możliwe jest niemal wszystko. Najważniejsza jest jednak rodzinna atmosfera i możliwość pracy grupowej, co zapewnia poczucie jedności, przynależności do grupy, które jest bezcenne. Klub Seniora stanowi źródło niewyczerpanych inspiracji, pole wymiany doświadczeń oraz poglądów. Z roku na rok zwiększa się zastęp ludzi w starszym wieku. Otoczenie ich należytą opieką, serdecznością, szczerym zainteresowaniem oraz stały kontakt z drugim człowiekiem, z rówieśnikami na pewno zmniejsza problemy adaptacyjne tego umownego progu starości. Dlatego działalność Klubu Seniora ma ogromne znaczenie terapeutyczne a przede wszystkim ma duży wydzźwięk społeczny i humanitarny.

Głównym celem działalności Klubu Seniora jest przeciwdziałanie osamotnieniu, izolacji społecznej, i zagrożeniu marginalizacją społeczną. Podejmowane działania służą realizacji takich celów jak: zmniejszenie poczucia samotności, alienacji, aktywizacji społecznej. Klub Seniora integruje, rozbudza zainteresowania i potrzeby kulturalne, edukuje, upowszechnia zdrowy styl życia, zmienia wizerunek człowieka starszego w społeczeństwie.

W 20-letniej historii działalności Klubu Seniora jego uczestnicy nie byli jedynie biernymi odbiorcami oferowanych im usług, lecz sami podejmowali działania w zakresie organizacji czasu wolnego i działania na rzecz innych Seniorów i społeczności.

Uczestnikom Klubu Seniora oferuje się: organizację czasu wolnego, posiłki w czasie pobytu, czynne uczestnictwo w życiu kulturalno-rekreacyjnym, udział w terapii zajęciowej dostosowanej do wieku.

W ramach terapii zajęciowej prowadzony jest:

- cykl zajęć muzycznych,
- śpiewanie grupowe i indywidualne,
- terapia – wizualizacja relaksacyjna,
- gry i zabawy ruchowe przy muzyce usprawniające kondycję fizyczną,
- zajęcia wokalne z zespołem „Przyjaciele”,
- cykl zajęć literacko-kulturalnych,
- spotkania towarzyskie, międzypokoleniowe,
- spotkania z ciekawymi ludźmi, prelekcje,
- organizowanie koncertów muzycznych,
- tworzenie scen kabaretowych, małych form teatralnych i inscenizacji,
- wprowadzanie różnych tematów przez terapeutę wspomagających aktywność umysłową seniora, dyskusje,
- organizacja uroczystości imieninowych i urodzinowych,
- organizacja imprez plenerowych, pikniki, czynny udział w życiu kulturalnym Miasta i Gminy,
- reprezentowanie miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski w projektach realizowanych przez powiat Krotoszyński,
- cykl zajęć plastycznych,
- poznawanie i wykorzystywanie technik rysunkowych i malarskich,
- organizowanie wystaw prac Seniorów,
- wykonywanie dekoracji okolicznościowych, drobnych upominków dla solenizantów
- zajęcia sprawnościowe (ćwiczenia fotelowe, gimnastyka, rower rehabilitacyjny, stepper)
- gry stolikowe (karty, szachy, gry planszowe)
- Klub Seniora bierze czynny udział w zajęciach organizowanych przez Uniwersytet III wieku (aqua aerobic, nordic walking, joga, plastyka, ceramika, kurs ogrodniczy itp.).

Organizowane są spotkania integracyjne z zaprzyjaźnionymi organizacjami zrzeszającymi Seniorów, wieczorki taneczne, wycieczki turystyczno-krajoznawcze, uroczystości okolicznościowe (Dzień Babci, Dzień Kobiet, Dzień Matki, Dzień Seniora, Wieczera Wigilijna).

Klub Seniora współpracuje z lokalnymi placówkami oświaty (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne) oraz instytucjami i organizacjami społecznymi:

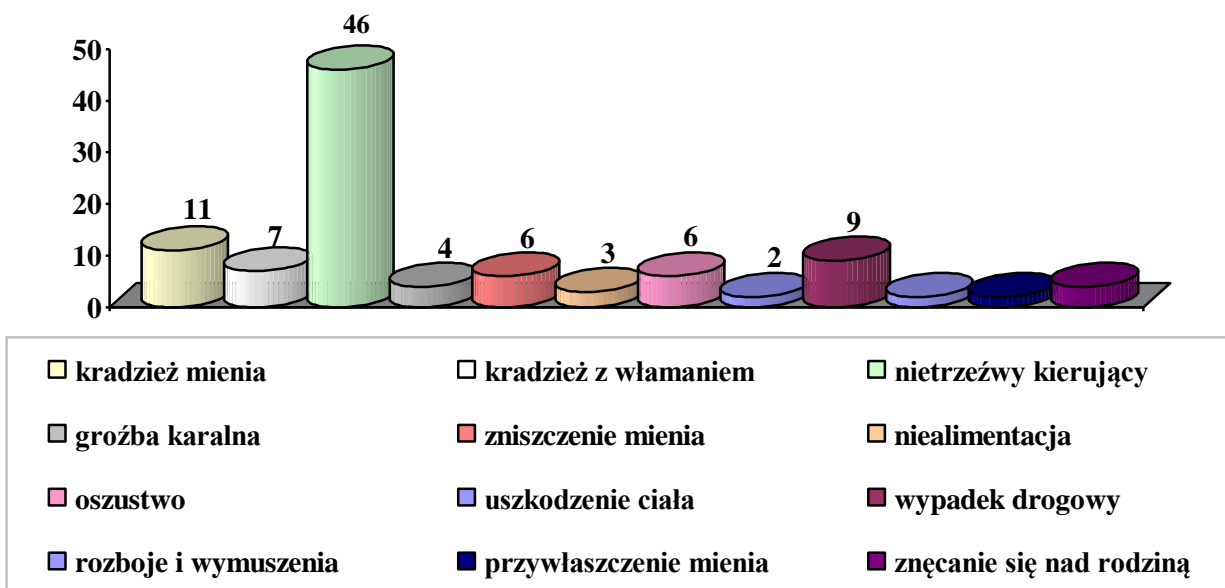
- Urząd Miasta i Gminy Koźmin Wlkp.,
- Zakład Aktywności Zawodowej w Koźminie Wlkp.
- Gminny Zespół Instytucji Kultury,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krotoszynie,
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów,
- Parafie znajdujące się na terenie miasta,
- Biblioteka publiczna w Koźminie Wlkp.,
- Stowarzyszenie „Z pomocy zrodziła się przyjaźń Koźmin Wielkopolski – Bellheim”,
- inne Kluby Seniora.

2.10. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2012 roku wynika, iż na terenie gminy Koźmin Wielkopolski odnotowano 102 czyny karalne (z danych uzyskanych do poprzedniej „Strategii...” tj. za rok 2006 było ich 188). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w 2007 roku

Dane

Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie gminy w roku 2012 było prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (46

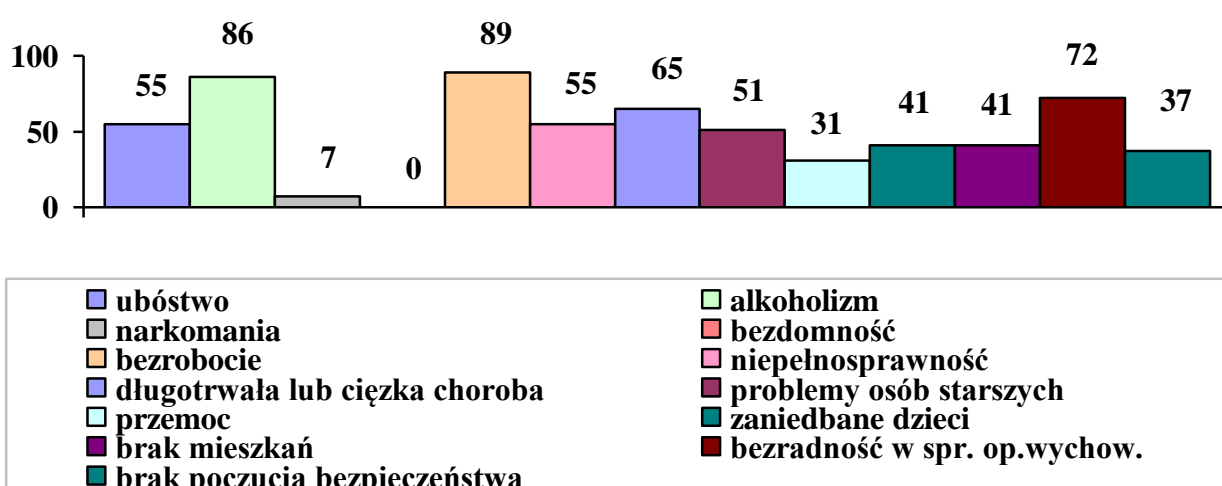
przypadków, w tym 20 to jazda rowerem po spożyciu alkoholu). Następnymi kategoriami przestępstw były kradzieże mienia i kradzieże z włamaniem (łącznie 18 przypadków) oraz uszkodzenia mienia (6 zdarzeń). Ponadto do grupy często występujących przypadków łamania prawa zaliczyć należy wypadki drogowe, oszustwa, groźby karalne oraz uchylanie się od płacenia alimentów (3 zdarzenia). Kolejnymi rodzajami naruszeń prawa były uszkodzenia ciała (2), rozboje i wymuszenia (2) przywłaszczenia mienia (2 przypadki). Ponadto odnotowano 4 przypadki znęcania się nad rodziną i 2 rozboje.

Jeśli chodzi o udział nieletnich wśród sprawców przestępstw (7 przypadków) to byli oni sprawcami: kradzieży mienia – 1 osoba, uszkodzenie mienia -1 osoba, wymuszenia rozbójniczego – 1 osoba, uszkodzenie ciała- 2 osoby, groźby karalne- 1 osoba, jazda po pijanemu- 2 osoby.

2.11. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta skierowana do mieszkańców miasta i gminy Koźmin Wlkp. Pozwoliła ona uzyskać obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

W pierwszym pytaniu poproszono respondentów o odpowiedź na pytanie, czy dostrzega Pan/ni w miejscu swojego zamieszkania następujące problemy społeczne: ubóstwo, alkoholizm, narkomania, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy osób starszych, przemoc, zaniedbane dzieci, brak mieszkań, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, brak poczucia bezpieczeństwa. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres:

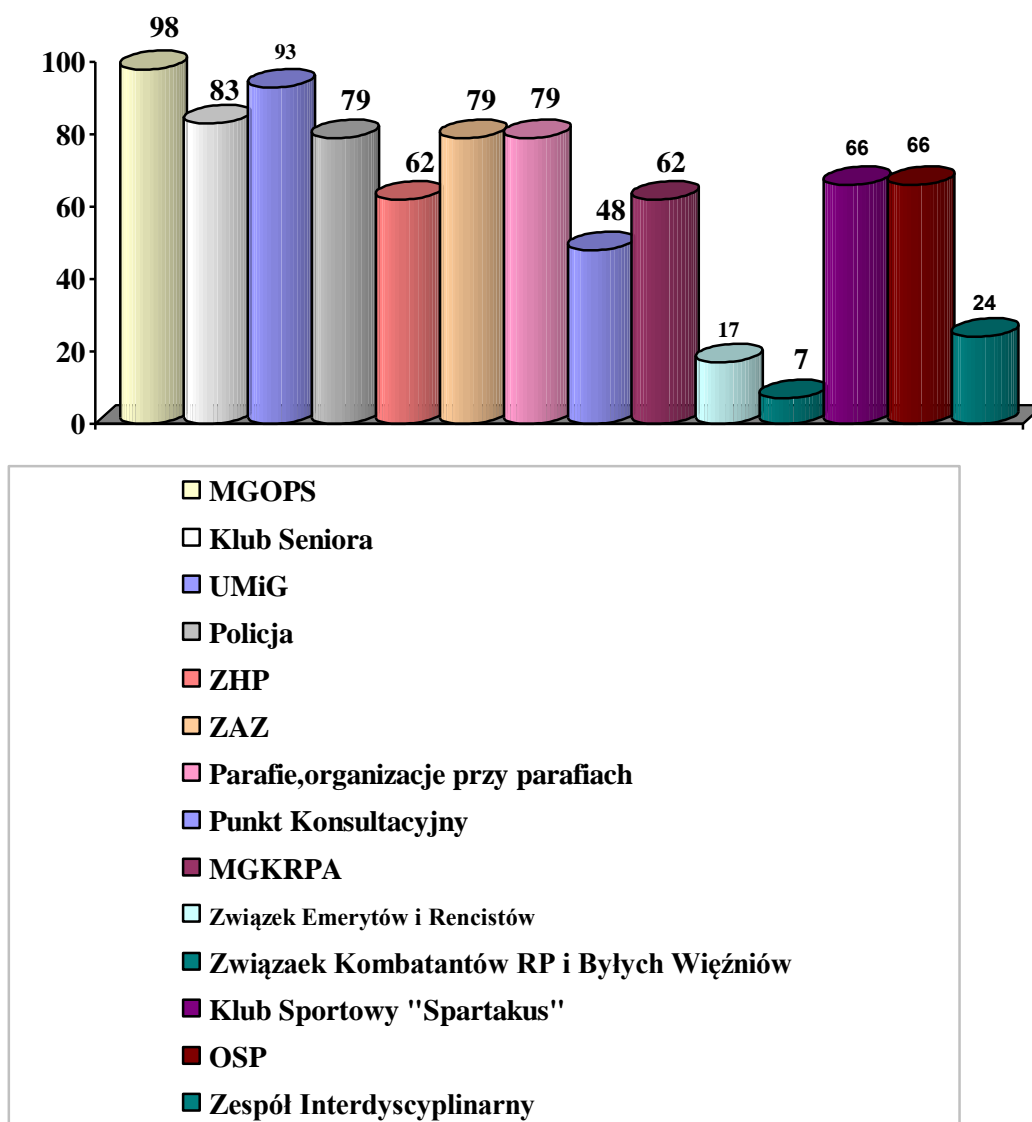

Skala problemów społecznych na terenie gminy

Według badanych, najbardziej dostrzegalnym problemem społecznym jest bezrobocie (89%) i alkoholizm (86%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (72%). Ankieterzy nie dostrzegli w swoim środowisku narkomanii (7%) oraz bezdomności (0%). Pozostałe problemy stanowiły od 37% do 65% odpowiedzi.

Kolejne pytanie dotyczyło znajomości instytucji, które zajmują się rozwiązywaniem problemów społecznych.

Znajomość instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy

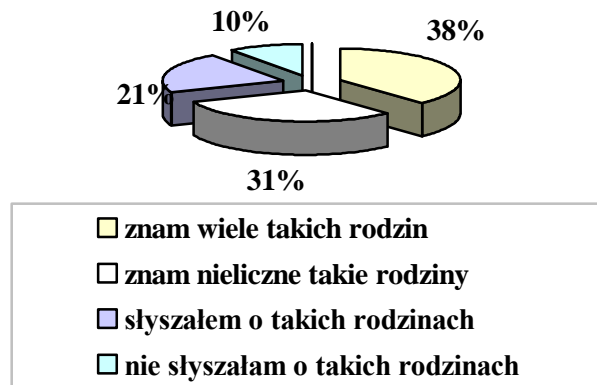

Według badanych najbardziej znane instytucje to: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (98%), Urząd Miasta i Gminy (93%), Klub Seniora (83%). Najmniej znane instytucje to: Zespół Interdyscyplinarny (24%), Związek Emerytów i Rencistów (17%) i Związek Kombatantów RP i

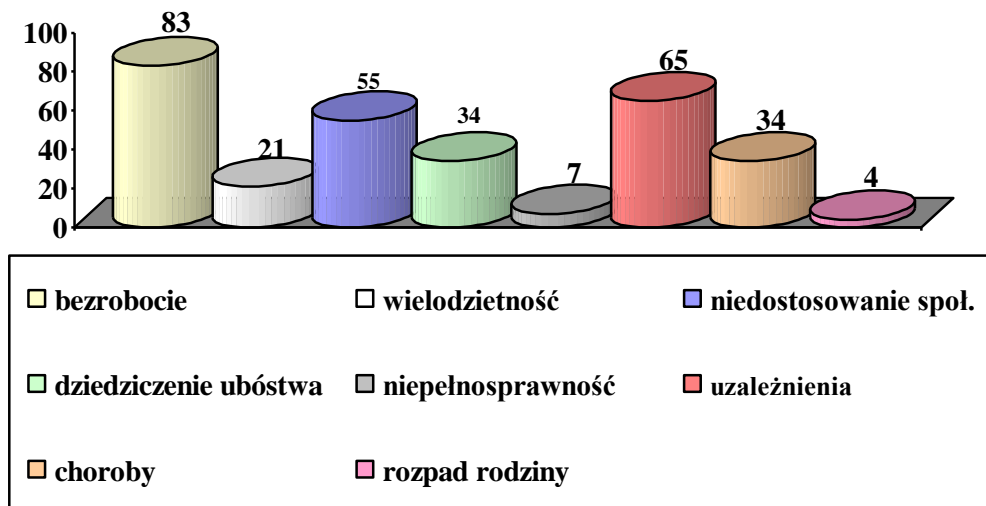
Byłych Więźniów Politycznych (7%). Według ankietowanych na terenie Miasta i Gminy Koźmin Wlkp. brakuje żłobka i szpitala dla przewlekle chorych.

Skala występowania rodzin ubogich na terenie miasta i gminy

Z odpowiedzi na pytanie dot. rodzin ubogich na terenie Miasta i Gminy wynika, że tylko 10% ankietowanych nie słyszało o rodzinach ubogich, 90% ankietowanych zna rodziny ubogie lub o takich rodzinach słyszało.

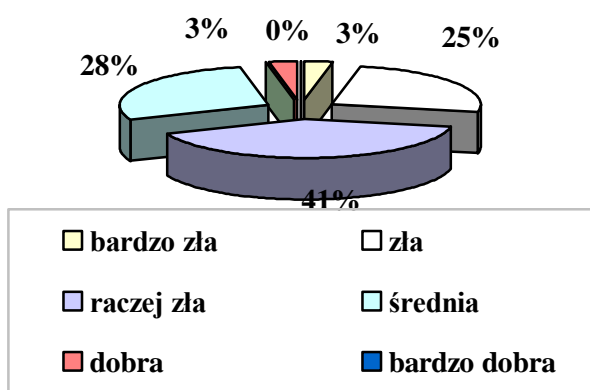
Przyczyny popadania w ubóstwo

Według ankietowanych problem ubóstwa najbardziej dotyczy osób bezrobotnych (83%), uzależnionych (65%) i niedostosowanych społecznie (55%). Duży procent ankietowanych (34%) zwrócił uwagę na problem dziedziczenia ubóstwa.

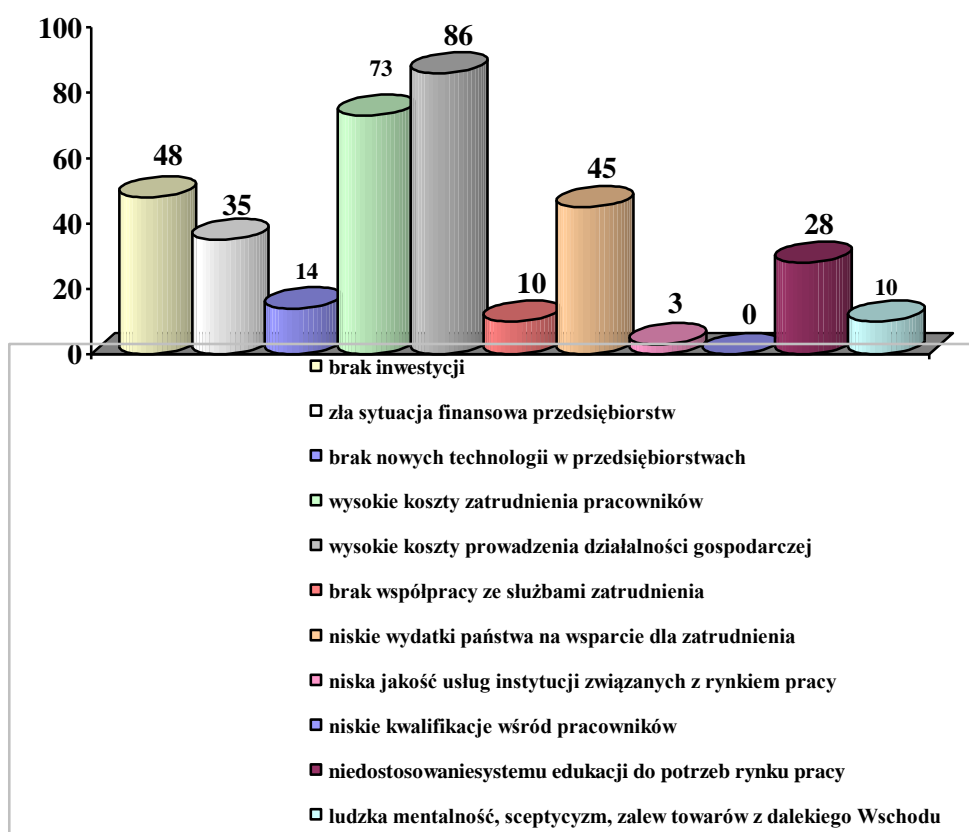
Wnikając w kwestie bezrobocia poproszono ankietowanych o ocenę rynku pracy.

Ocena rynku pracy

Respondenci ogólnie ocenili rynek pracy negatywnie. 41% badanych uznało, że sytuacja na rynku pracy jest raczej zła, 25% uznało, że jest zła, a 28% uznało, że jest średnia.

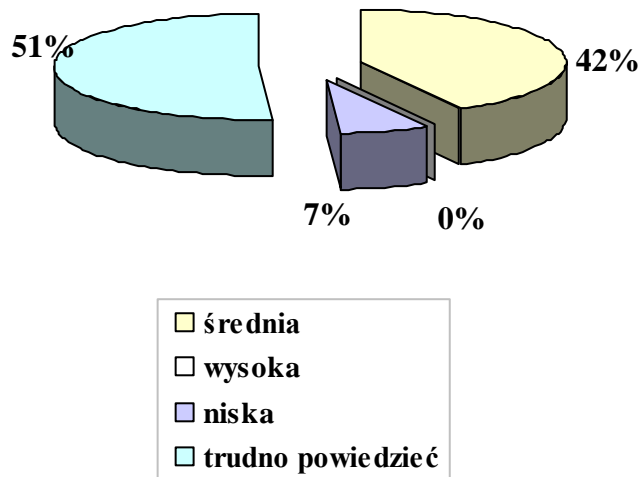
Przyczyny problemów na rynku pracy

Według badanych główną przyczyną problemów na rynku pracy są wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz wysokie koszty zatrudnienia pracownika. Oprócz podanych przyczyn respondenci wymienili jako przyczyny problemów na rynku pracy ludzką mentalność, sceptycyzm oraz zalew towarów z Dalekiego Wschodu.

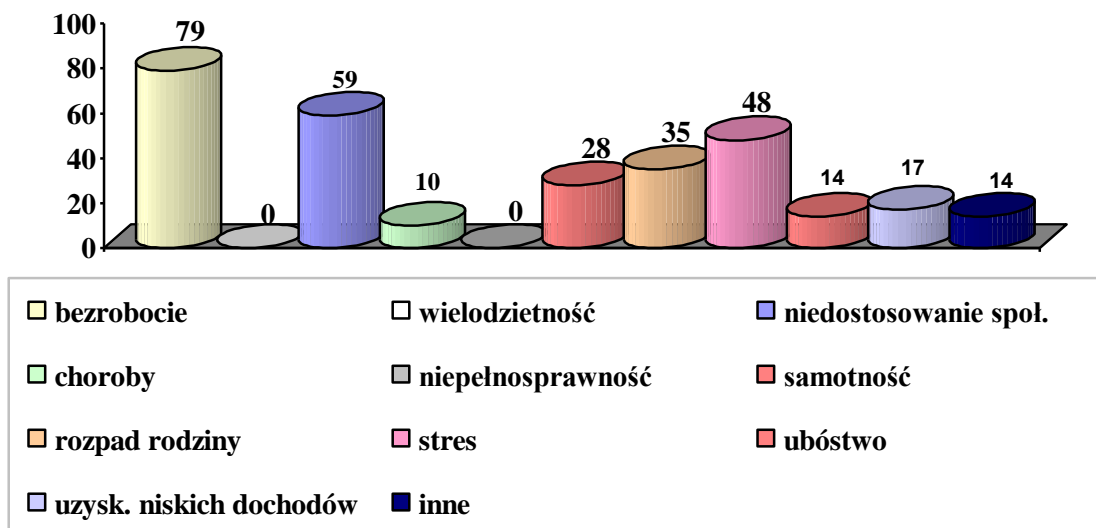
w kolejnym pytaniu ankietowani określali skalę zjawiska uzależnienia od alkoholu, podawali przyczyny oraz oceniali ofertę pomocy uzależnionym.

Skala problemu uzależnień

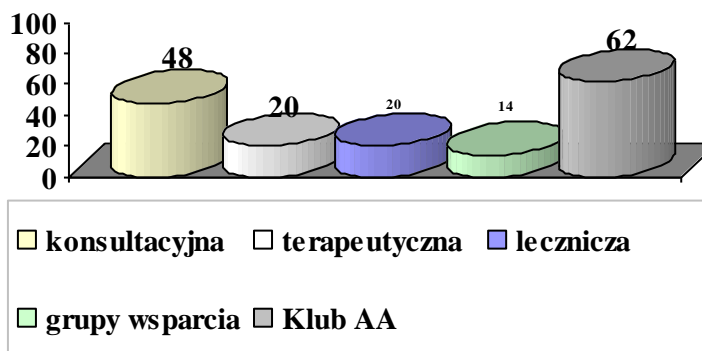
Określając skalę występowania tego problemu 42% badanych oceniło ją jako średnią, 7% jako niską. Zdania w tej sprawie nie miało 51% respondentów. Żaden ankietowany nie określił wysokiej skali problemu.

Przyczyny uzależnień

Ankietowani jako główną przyczynę uzależnień podawali bezrobocie (79%), niedostosowanie społeczne (59%) oraz stres (48%). Jako inne przyczyny podali brak planów na przyszłość, nie perspektywiczne myślenie (14%).

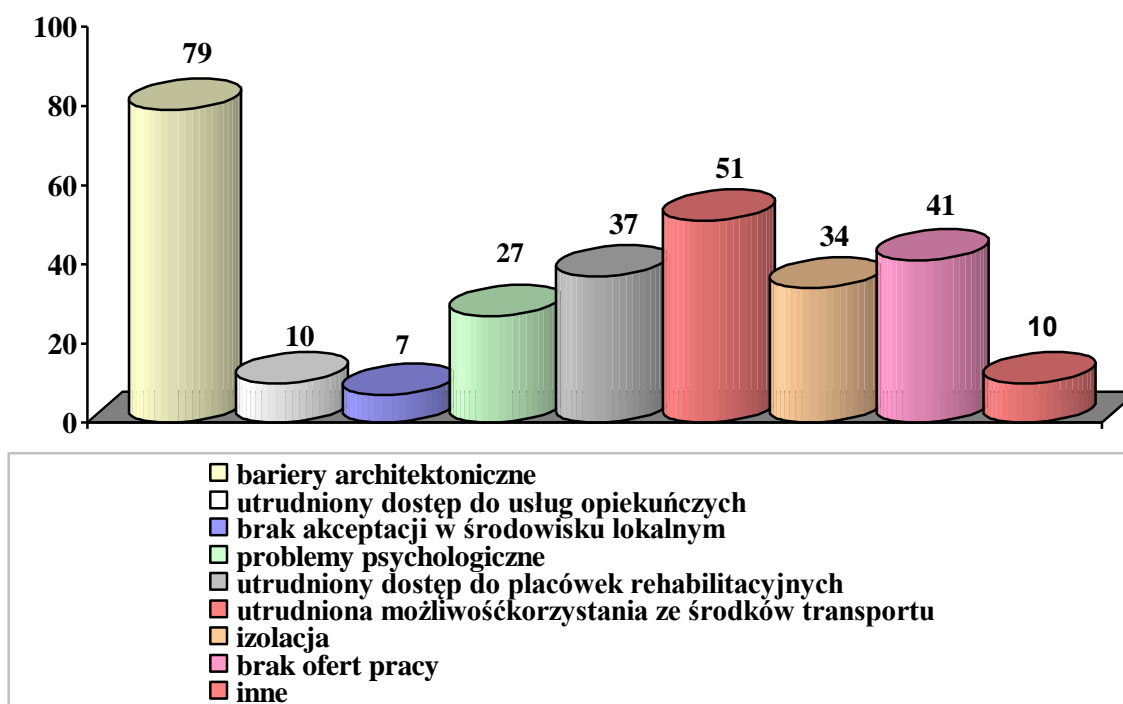
Dostępność form pomocy dla osób uzależnionych

Według respondentów najbardziej dostępną formą pomocy dla osób uzależnionych jest Klub Anonimowych Alkoholików (62%) oraz pomoc w formie konsultacji (48%).

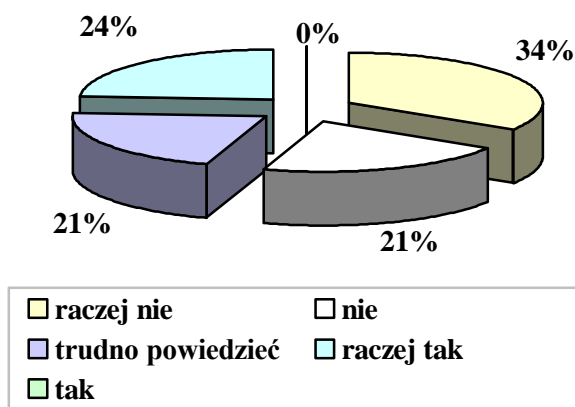
W ankiecie pytano także o problemy osób niepełnosprawnych oraz czy oferta pomocy jest dla nich wystarczająca. Odpowiedzi na te pytania obrazuje poniższy wykres.

Problemy społeczne dotykające osoby niepełnosprawne

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali bariery architektoniczne (79%), utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu (51%) oraz brak ofert pracy (41%).

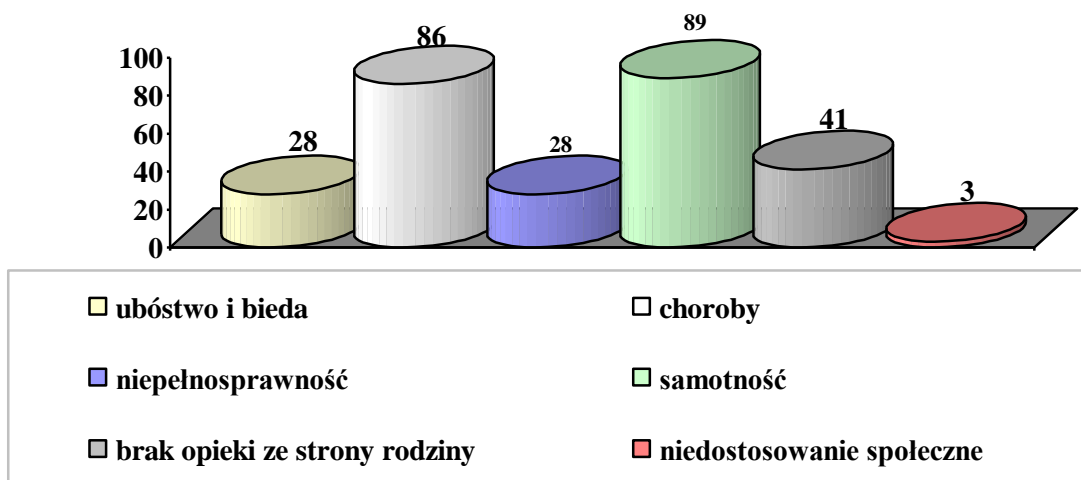
Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

Ponad połowa ankietowanych (55%) określiła, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych jest raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Tylko 24% określiło ją jako raczej wystarczającą. Nikt z ankietowanych nie uznał, że jest wystarczająca.

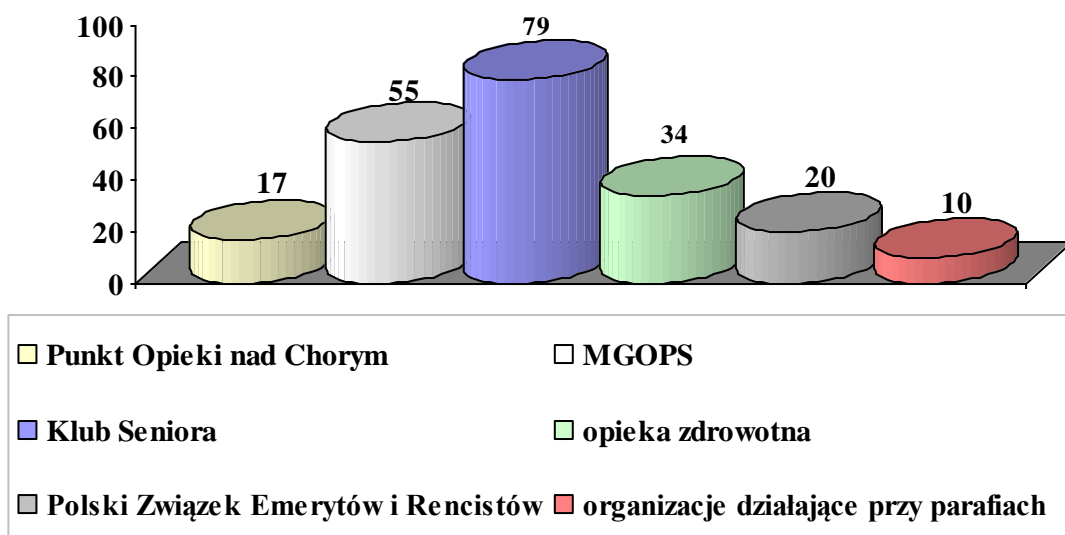
W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tej grupy osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Problemy społeczne dotykające osoby starsze

W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali samotność (89%) oraz choroby (86%).

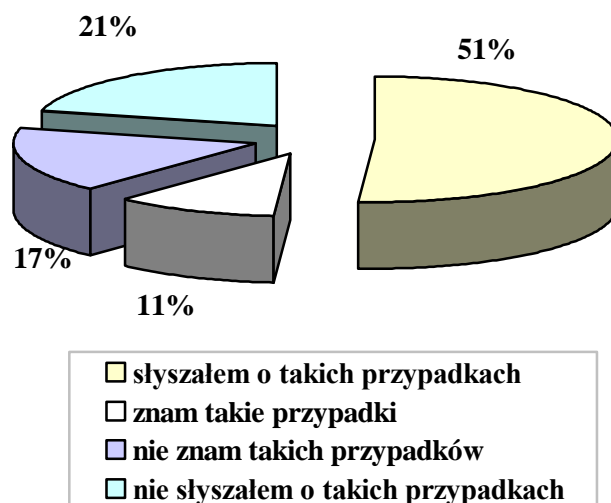
Gdzie oferowana jest pomoc osobom starszym ?

Najlepszą ofertę pomocy dla osób starszych według ankietowanych ma Klub Seniora (79%) oraz MGOPS (55%).

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiedzieli się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

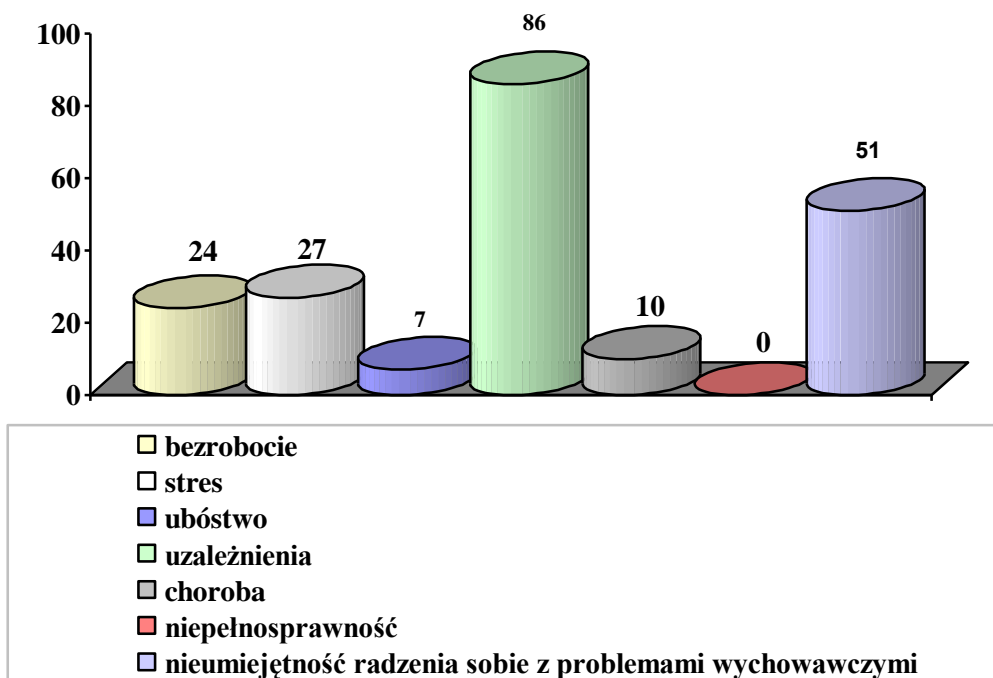
Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Podjmując problem przemocy domowej, 51% badanych stwierdziło, iż słyszało o występowaniu tej patologii w gminie, a 11% przyznało, iż zna takie przypadki.

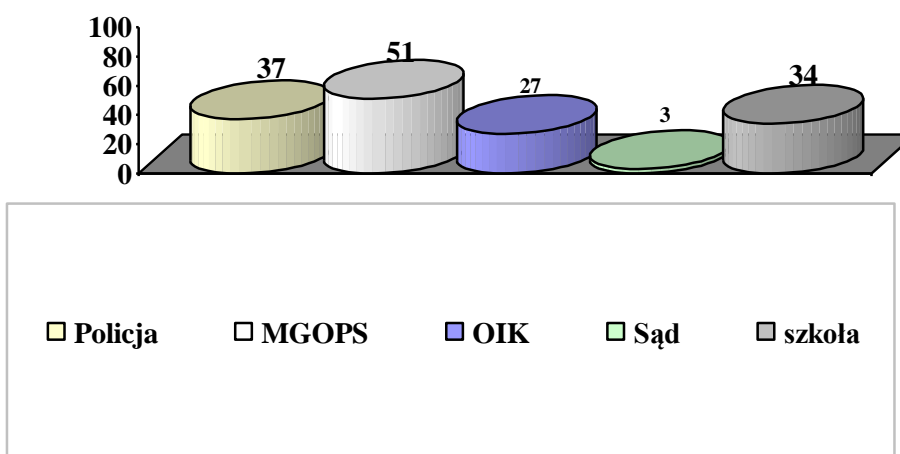
W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące przyczyn przemocy domowej.

Przyczyny przemocy domowej

Respondenci za główną przyczynę przemocy domowej uznają uzależnienia (86%) oraz nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi (51%).

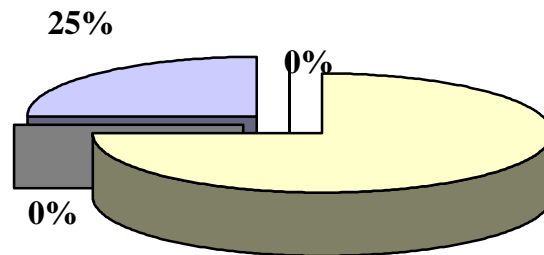
Oferty pomocy dla osób doświadczających przemoc

Respondenci najwyżej ocenili ofertę MGOPS (51%). Najniżej została oceniona oferta Sądu (3%).

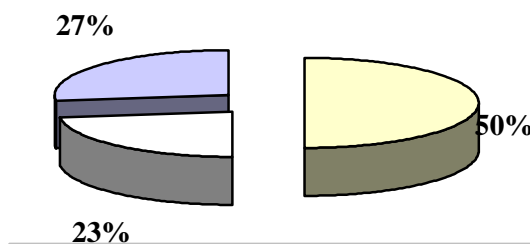
W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci byli pytani czy czują się bezpieczni w miejscu zamieszkania i jakie są przyczyny jego braku.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

raczej tak   raczej nie   tak   nie

Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

ograniczona liczba patroli policyjnych
 słabe oświetlenie
 częste włamania i kradzieże

Jeśli chodzi o poczucie bezpieczeństwa w gminie, to 25% ankietowanych stwierdziła, że czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania. 75% uznało, że jest raczej bezpiecznie. Dla tej grupy badanych podstawowymi przyczynami braku bezpieczeństwa były: ograniczona liczba patroli policyjnych (50%), a także częste włamania i kradzieże (27%) oraz słabe oświetlenie miejsc publicznych (23%).

2.12. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można

z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **sily** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego wśród kobiet,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,

Szanse

- zahamowanie wzrostu bezrobocia długotrwałego,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- wzrost mobilności geograficznej i zawodowej,
- wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.
- rozwój organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.
- dziedziczenie zjawiska bezrobocia

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,

- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej a przedstawicielami sektora pozarządowego,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- istnienie warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.
- rozwój wolontariatu wśród dzieci i młodzieży

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- deficyt ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niedostateczna ilość środków finansowych,
- niewystarczająca opieka stomatologiczna i lekarska w szkołach,

Szanse

- szeroka oferta dla dzieci i młodzieży na różne formy spędzania czasu wolnego
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy,
- zadowalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- niestabilność prawa w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa.
- wzrost zachorowalności uczniów z uwagi na brak opieki medycznej w szkołach

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana baza lokalowa,
- odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- wymiana doświadczeń między instytucjami zajmującymi się uzależnieniami

Słabe strony

- brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi
- nie włączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- brak organizacji pozarządowych działających w obszarze osób uzależnionych

Szanse

1. traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
  - współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
  - istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
  - dostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy.

Zagrożenia

- ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- dostrzeżenie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,

Słabe strony

- istnienie zjawiska bezdomności na terenie naszej gminy
- niemożliwość określenia liczby bezdomnych
- brak organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym,
- niedysponowanie indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami samorządowymi i rządowymi w zakresie osób bezdomnych
- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- subiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,

- niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych,
- minimalizowanie przez społeczeństwo zjawiska bezdomności

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- istnienie w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- możliwość realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie,
- łatwy dostęp do domów pomocy społecznej,
- udzielanie wsparcia przez wolontariuszy osobom starszym.

Słabe strony

- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- marginalizacja i izolacja placówek pomocy społecznej

Szanse

- szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dostosowana do osób starszych infrastruktura,
- koordynacja działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- wpływ postępu w medycynie na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej

Zagrożenia

- wzrost liczby osób samotnych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku sytuacja społeczna i finansowa kraju
- wzrastająca wśród osób starszych zjawiska patologii społecznej .

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- istnienie na terenie gminy, aktywnie działających w sferze niepełnosprawności, organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- właściwy przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy.
- dostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi

Słabe strony

- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.
- istnienie placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie gminy

Słabe strony

- deficyt pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych zadaniami,

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stały dostęp do szkoleń umożliwiających kadrze pomocy społecznej doskonalenie kwalifikacji zawodowych,
- dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- współpraca i wymiana doświadczeń między pracownikami MGOPS-u a członkami MGKRPA.
- dobra współpraca ze służbą zdrowia i Kościołem,
- prężnie działająca grupa AA,
- funkcjonowanie na terenie gminy Klubu Seniora,
- zapewnianie usług opiekuńczych i kierowanie do DPS-ów,
- organizowanie wolnego czasu seniorom i utrzymywanie kontaktu ze społeczeństwem lokalnym,
- prowadzenie działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dzieckiem.
- prowadzenie działań na rzecz rodziny w formie pomocy asystentów rodziny

Słabe strony

- brak lokalnych klubów integracji,
- zatracenie przez bezrobotnych poczucia własnej wartości i izolowanie od społeczności lokalnej
- brak w gminie lekarza psychiatry przyjmującego w ramach NFZ,
- brak w MGOPS-ie psychologa oraz radcy prawnego udzielającego porad prawnym pracownikom Ośrodka oraz podopiecznym.

2.13. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.13.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Krotoszyńska 16.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek realizuje zadania wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych na terenie gminy.

3. KADRA:

Kadrę jednostki stanowią:

- kierownik,
- 7 pracowników socjalnych rejonów opiekuńczych, w tym 2 pracowników socjalnych ds. świadczeń,
- główna księgowa,
- podinspektor-kasjer,
- referent ds. płacowo-kadrowych,
- 2 pracowników ds. świadczeń rodzinnych,
- pracownik ds. świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

Pod Ośrodek podlega Klub Seniora. Kadrę stanowią:

- pracownik socjalny,
- instruktor terapii zajęciowej.

Kadra zatrudniona w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej posiada wykształcenie:

- wyższe magisterskie – 5 osób,
- wyższe – 3 osoby,
- pomaturalne kierunkowe oraz specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny – 1 osoba,
- pomaturalne kierunkowe w zawodzie pracownik socjalny – 4 osoby,

Klub Seniora:

- wyższe kierunkowe,
- średnie w zawodzie pracownik socjalny.

4. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, zdrowotnej i rodzinnej

5. UDZIAŁ W SZKOLENIACH KADRY ZATRUDNIONEJ W MGOPS-ie:

Pracownicy uczestniczą w różnych formach doształcania i podnoszenia

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka

63-720 Koźmin Wielkopolski, Borzęciczki 11

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat krotoszyński

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Kształcenie i wychowanie dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim w Szkole Podstawowej, Gimnazjum, Szkole Przesposabiającej do Pracy, w zespołach rewalidacyjno-wychowawczych, zajęcia rewalidacyjne , dydaktyczno-wyrównawcze, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, zespoły zainteresowań.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do rodziców, dzieci z upośledzeniem umysłowym. W 2012r. w placówce przebywało 84 uczniów w tym 53 wychowanków

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY).

Doposażenie Sali doświadczania świata do stymulacji polisensorycznej, doposażenie placu zabaw o nowe elementy dla starszych wychowanków.

Zakład Aktywności Zawodowej w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Borecka 25

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka oferuje rehabilitację społeczną, zawodową i zdrowotną; przygotowuje do wejścia na normalny rynek pracy poprzez zajęcia rehabilitacyjne pod okiem specjalnie wykształconej kadry.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Dofinansowanie rozwoju Zakładu, możliwość utworzenia dodatkowych miejsc pracy, doposażenie w specjalistyczny sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie imprez integracyjnych i warsztatów.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Klasztorna 39.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat krotoszyński.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Celem ośrodka jest zresocjalizowanie wychowanków; wyeliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego i demoralizacji, przygotowanie wychowanków do podjęcia decyzji wyboru kierunku kształcenia zawodowego i szkoły po ukończeniu szkoły w Ośrodku oraz prawidłowego uczestnictwa w życiu społecznym, zgodnego z normami prawnymi i społecznymi. Cele te realizowane są poprzez:

a) zintegrowaną działalność resocjalizacyjną, korekcyjną, wychowawczą, edukacyjną , opiekuńczą Ośrodka, gabinetu profilaktyki zdrowotnej i szkoły gimnazjalnej – funkcjonujących w ośrodku

b) współdziałanie z rodzinami wychowanków, sądami, policją, organizacjami społecznymi, samorządami terytorialnymi i lokalnymi, szkołami, kuratorami i innymi w miarę potrzeb.

c) udział w życiu społecznym, gospodarczym i kulturalnym środowiska lokalnego.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Koźminie Wlkp. jest publiczną placówką resocjalizacyjno-wychowawczą dla młodzieży męskiej, niedostosowanej społecznie i zdemoralizowanej, w wieku od 15-18 r.ż. Nieletni umieszczani są w ośrodku na podstawie postanowień sądów dla nieletnich i w związku z tym wydanych wskazań przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, Wydział Resocjalizacji i Socjoterapii, Centralny System Kierowania Nieletnich w Warszawie oraz skierowań właściwych starostów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Dalsza realizacja oraz rozwój programów profilaktycznych i resocjalizacyjnych realizowanych w Ośrodku na rzecz wychowanka. Większy udział wychowanków w zajęciach poza ośrodkowymi.

Dalszy rozwój bazy lokalowej Ośrodka, budowa grzybka do zajęć rekreacyjnych, boiska do piłki plażowej oraz remont pomieszczeń warsztatowych szkoły.

Gminny Ośrodek Sportu w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Floriańska 21

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Udostępnianie obiektów i urządzeń sportowych, organizacja imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych, prowadzenie działalności służącej upowszechnianiu kultury fizycznej, współpraca ze stowarzyszeniami kultury fizycznej, turystyki, placówkami oświatowymi oraz innymi instytucjami w zakresie realizacji procesu wychowania fizycznego, uprawiania sportu i rekreacji, propagowanie zdrowego stylu życia.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do wszystkich mieszkańców Miasta i Gminy Koźmin Wlkp.

Gminny Zespół Instytucji Kultury

63-720 Koźmin Wlkp. ul. Floriańska 18a

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Zespół jest instytucją realizującą zadania w dziedzinie wychowania edukacji i upowszechniania kultury, prowadzący wielokierunkową działalność zgodnie ze społecznym zapotrzebowaniem opierając się na założeniach polityki kulturalnej Miasta i Gminy Koźmin Wlkp.

Zespół realizuje w szczególności:

1. organizuje koncerty, wystawy, odczyty, projekcje filmowe
2. imprezy rozrywkowe
3. organizuje wyjazdy na imprezy rozrywkowe
4. świadczy usługi kserograficzne, bindowanie, laminowanie
5. prowadzi czytelnię komputerową

6. rozpowszechnia wydawnictwa regionalne

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do wszystkich mieszkańców Miasta i Gminy Koźmin Wlkp.

1. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Nowo otwarty obiekt zabezpiecza potrzeby mieszkańców.

2.13.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Koźmin Wielkopolski funkcjonują 24 organizacje pozarządowe oraz jest 5 parafii kościoła rzymskokatolickiego i 1 struktura związku wyznaniowego. Pomiędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w zakresie dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego

i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnych form pomocy. Poniżej prezentowane są stowarzyszenia działające na terenie gminy Koźmin Wielkopolski.

Wykaz organizacji pozarządowych z terenu gminy

Lp.	Nazwa	Siedziba	Charakterystyka działania
1.	Integracyjny Klub Sportowy „Spartakus”	Plac Niepokalanego Serca NMP 2	propagowanie tenisa ziemnego wśród osób niepełnosprawnych
2.	Koźmiński Klub Sportowy „Biały Orzeł”	ul. Floriańska 21	krzewienie sportu, szczególnie piłki nożnej i tenisa stołowego
3.	Ludowy Zespół Sportowy „Dawid”	Borzęciczki 24	Popularyzacja piłka nożna
4.	Stowarzyszenie „Z pomocy zrodziła się przyjaźń”	ul. Klasztorna 60	Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwem, pomoc rodzinom w trudnej sytuacji życiowej, promocja RP za granicami kraju.
5.	Towarzystwo Miłośników Koźmina Wlkp.	ul. Nowy Rynek 11	popularyzowanie wiedzy o przeszłości i teraźniejszości Koźmina i jego mieszkańców
6.	Uczniowski Sportowy Klub „Jedynka”	ul. Glinki 11	popularyzacja sportu

7.	Związek Harcerstwa Polskiego	ul. Floriańska 21	wychowanie młodego człowieka, wspieranie jego wszechstronnego rozwoju i kształtowanie charakteru
8.	Międzyszkolny Klub Sportowy „Kozmin Wlkp.”	ul. Zamkowa 1	upowszechnienie gry w piłkę ręczną
9.	Koźmiński Klub Sportowy Karate	ul. Kopernika 1	propagowanie wschodnich sztuk walki
10.	Oddział PTTK	Osiedle Tysiąclecia 6	krzewienie idei krajoznawstwa i turystyki
11.	Polski Związek Wędkarski	ul. Wierzbowa	Rozwijanie pracy z młodzieżą wędkarską, ochrona środowiska wodnego i przyrody, metoda połowu ryb
12.	Koło Gospodyń Wiejskich	Lipowiec	Kultywowanie kultury ludowej, w tym szczególnie regionalnej, działania na rzecz poprawy warunków życia kobiet wiejskich
13.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie	ul. Bractwa Kurkowego	Krzewienie świadomości patriotycznej i obywatelskiej oraz odpowiedzialności względem RP
14.	Ochotnicza Straż Pożarna	ul. Floriańska 23	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z PSP i organami samorządowymi
15.	Klub AA	Plac NMP	Propagowanie życia w trzeźwości, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych
16.	Związek Młodzieży Wiejskiej	Gościejew, Mokronos Wrotków, Serafinów, Kozmin Wielkopolski, Wyrębin	Pomoc dla młodzieży z niezamożnych rodzin wiejskich, młodzieży zdolnej i pracowitej
17.	Stowarzyszenie Absolwentów Szkół Zamku Koźmińskiego	Ul. Borecka 25a	Integracja Absolwentów Szkół Zamku Koźmińskiego, podtrzymywanie tradycji szkolnych, pamięć o profesorach i uczniach opracowywanie dziejów zamku koźmińskiego, służenie szkole pomocą intelektualną i materialną
18.	Stowarzyszenie Przyjaciół I Liceum Ogólnokształcącego im. Powstańców Wielkopolskich w Koźminie Wlkp.	Ul. Borecka 28	Integracja Absolwentów podtrzymywanie tradycji szkolnych, pamięć o profesorach i uczniach
19.	KLUB „ Pretorian - Perfect Harmony	Ul. Zamkowa 1	współdziałanie z władzami sportowymi, samorządowymi w celu tworzenia właściwych warunków do uprawiania sportu i rekreacji, organizowanie i prowadzenie zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży, dorosłych w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej ,powoływanie sekcji sportowych oraz grup ćwiczebnych

			dostosowanych do wieku i sprawności fizycznej zawodników, organizowanie oraz udział we współzawodnictwie sportowym dzieci i młodzieży
20.	Klub Honorowych Dawców Krwi Polskiego Czerwonego Krzyża	Ul. Stary Rynek 11	Uczestnictwo w działaniach na rzecz samowystarczalności Polski w krew i jej składniki Propagowanie i popularyzowanie idei honorowego krwiodawstwa ze szczególnym podkreśleniem bezinteresowności daru krwi
21.	CHOPPEROWE Bractwo Motocyklowe	-	Tworzą go ludzie z Koźmina Wielkopolskiego i okolic, których połączyła pasja wspólnych wyjazdów w atmosferze luzu, przyjaźni, uśmiechu i wzajemnej pomocy.
22.	Stowarzyszenie Wielkopolska z Wyobraźnią	Ul. Stary Rynek 11	Promowanie regionu Wielkopolski
23.	Stowarzyszenie Wspólnie dla Koźmina	Ul. Wiosny Ludów 40	Celem Stowarzyszenia jest zwiększenie aktywności mieszkańców Koźmina Wlkp. w sprawach publicznych i zachęcenie do czynnego udziału w przedsięwzięciach organizowanych przez stowarzyszenie.
24.	Spółdzielnia socjalna VIVO	Ul. Borecka 25	Wykonuje usługi przeznaczone dla klientów indywidualnych jak i firm oraz instytucji z zakresu utrzymania i konserwacji zieleni, usług opiekuńczych, usług sprzątających, opieki nad grobami, pogotowia technicznego.

Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski

2.14. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Organizacja systemu pomocy społecznej w gminie Koźmin Wlkp. jest dostosowany do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuacji na lokalnym rynku pracy. W myśl ustawy o pomocy społecznej działania podejmowane przez ośrodek pomocy społecznej powinny doprowadzić w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób, rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zaspokajanie wszystkich potrzeb klientów pomocy społecznej może wprowadzić ich w stan wyuczonej bezradności, pozbawić motywacji do podejmowania wysiłku związanego z wychodzeniem z bezrobocia, bezdomności czy uzależnienia.

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Koźmin Wielkopolski korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym

obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

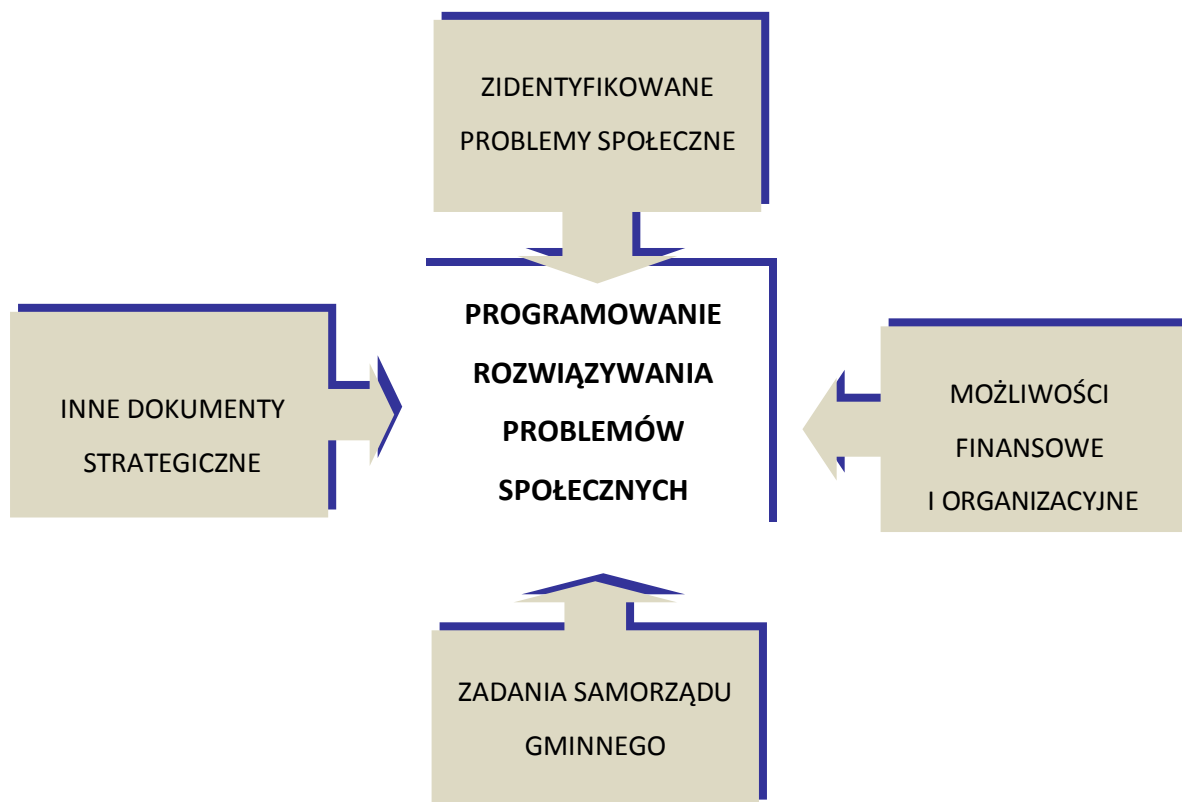
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania służące rozwijaniu aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczym, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym ubóstwem, bezrobociem i bezdomnością, a także osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

2.14.1. ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

3.1 MISJA

SAMORZĄD GMINY KOŹMIN WIELKOPOLSKI DĄŻY DO INTEGRACJI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ POPRZECZ PROFESJONALIZACJĘ POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ WZMOCNIENIE POZYCJI RODZIN.

USZEREGOWANIE PROBLEMÓW WG. STOPNIA WAŻNOŚCI – ANALIZA PRZYCZYN I PROPONOWANE ROZWIĄZANIA

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1.

WSPARCIE RODZIN W KRYZYSIE

Cele operacyjne:

1.3 Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia rodziny, dzieci i młodzieży

1.4 Pomoc rodzinom i osobom dotkniętym i zagrożonym problemami bezrobocia i ubóstwa

1.5 Rozwijanie systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.1:

1.1.1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:

- diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci
- diagnozie- ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym

1.1.2. Pomoc socjalna dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez MGOPS w Koźminie Wlkp. z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.

1.1.3. Zapewnienie rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego(prawnik, pedagog, psycholog i inni) w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.

1.1.4. Rozwój na terenie gminy pomocy środowiskowej, socjoterapeutycznej, opiekuńczo-wychowawczej oferującej pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez : dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych(korepetycje), naukę języków obcych, obsługi komputera, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

1.1.5. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją (rozwój sieci usług w tym zakresie)

1.1.6. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i matek pozbawionych dachu nad głową

1.1.7. Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną- wspieranie wypoczynku lokalnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, spartakiad.

Kierunki działania do celu operacyjnego 1.2.:

- 2.14.2. Zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia przez prowadzenie pracy socjalnej i odpowiednie przygotowanie klienta do poszukiwania pracy, pomoc w znalezieniu ofert pracy pośredniczenie w kontaktach z pracodawcami, kontakt z doradcą zawodowym, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, monitorowanie i wspomaganie osoby bezrobotnej w działaniach służących rozwiązaniu problemu bezrobocia.
- 2.14.3. upowszechnienie informacji o możliwościach korzystania z programów aktywnej integracji przeznaczonych dla bezrobotnych
- 2.14.4. Umożliwienie korzystania z poradnictwa specjalistycznego (prawne, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne).
- 2.14.5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemów bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działania do celu operacyjnego 1.3.:

- 1.3.1. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek- organizowanie spotkań i pogadanek z udziałem przedstawicieli służby zdrowia, policji
- 1.3.2. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu- promowanie zdrowego stylu życia
- 1.3.3. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia
- 1.3.4. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką i pomocą rodziny
- 1.3.5. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej
- 1.3.6. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie

Cel strategiczny 2.

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Cele operacyjne:

- 2.1. Zwiększenie dostępności do usług społecznych.
- 2.2. Wsparcie kompleksowe seniorów.
- 2.3. Działania zmierzające do promowania zdrowego i higienicznego trybu życia i podtrzymywania sprawności fizycznej .

Kierunki działania do celu operacyjnego 2.1. :

2.1.1. Utrzymywanie osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania:

- propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia
- ułatwienie kontaktu z placówkami służby zdrowia i placówkami rehabilitacyjnymi (np.: organizowanie spotkań z jej przedstawicielami, tworzenie gabinetów rehabilitacyjnych i innych)
- wspieranie rodziny w opiece nad chorym w domu
- rozwój wolontariatu i samopomocy

2.1.2 Podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług

2.1.3 Rozwój poradnictwa w zakresie pielęgnacji i opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi oraz poradnictwa psychologicznego dla osób starszych i niepełnosprawnych

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.2.:

2.2.1. Dalsze wspieranie działalności Klubu Seniora

2.2.2. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne w tym organizowanie cyklicznych spotkań organizacyjnych, zaspakajanie potrzeb kulturalno- społecznych i rekreacyjnych.

2.2.3. Podejmowanie współpracy z instytucjami , sektorem pozarządowym i sektorem katolickim, prowadzącymi akcję na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

2.2.4. Rozwój różnych form specjalistycznego wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych min. rehabilitacji

Kierunki działań do 2.3:

2.3.1. Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych(rozwój wolontariatu na rzecz usług sąsiedzkich)

2.3.2. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji osób niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędzie Pracy w zakresie:

- likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej
- aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

2.3.3 . Wspieranie i wzmacnianie działań przeciw dyskryminacji osób starszych i niepełnosprawnych ze względu na wiek

2.3.4 Rozwój ruchu pomocowo-wolontarystycznego i samopomocowego.

Cel strategiczny 3.

ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY

Cele operacyjne :

- 3.1. Rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspakajaniu ludzkich potrzeb
- 3.2. Wzmacnianie więzi społecznej .
- 3.3. Aktywizowanie mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych

Kierunki działania do celu operacyjnego 3.1.

- 3.1.1. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielenia pomocy społecznej i wsparcie mieszkańców gminy min. przez internet, wydawnictwa, informatory
- 3.1.2. Wspomaganie inicjatyw i inspirowanie rozwoju idei samopomocy
- 3.1.3 Analiza ofert organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy oraz podejmowanie działań mających na celu powołanie na terenie gminy nowych organizacji należących do sektora pozarządowego
- 3.1.4 Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wykorzystania na potrzeby lokalnej infrastruktury pomocowej obiektów budowlanych będących w posiadaniu gminy

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.2. :

- 3.2.1. Rozwój organizacji pozarządowych poprzez organizowanie mieszkańców
- 3.2.2. Pozyskiwanie animatorów wspomagających rozwój inicjatyw społecznych
- 3.2.3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez min. uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.

Kierunki działań w celu operacyjnym 3.3.:

- 3.3.1. Organizacja szkoleń, kursów, spotkań dotyczących powstania organizacji pozarządowych i ich prowadzenia
- 3.3.2. Zlecanie usług społecznych parterom społecznym i prywatnym
- 3.3.3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków finansowych innych niż samorządowe .

Cel strategiczny 4.

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Cele operacyjne:

- 4.1. Sprawny system pomocy społecznej odpowiadający na potrzeby mieszkańców

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.1.

4.1.1. Podnoszenie kompetencji zawodowych kadr,

4.1.2. Inicjowanie i rozwój nowych form pomocy dla mieszkańców gminy Koźmin Wlkp.

4.1.3. Wspieranie i inicjowanie działań, których celem jest integracja społeczności miasta i gminy Koźmin Wlkp.

Cel strategiczny 5.

REDUKOWANIE ZJAWISKA UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Cele operacyjne

- 5.1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
- 5.2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale i kobiet.
- 5.3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 5.1:

- 5.1.1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- 5.1.2. Systematyczne doszktałanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
- 5.1.3. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 5.2. :

- 5.2.1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
- 5.2.2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.
- 5.2.3. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować np. Klub Integracji Społecznej.
- 5.2.4. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.
- 5.2.5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 5.3:

- 5.1.1 Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań.
- 5.1.2 Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania.
- 5.1.3 Działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych, m.in. poprzez pomoc materialną, rzeczową, medyczną, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,
  - saldo migracji na 1.000 osób.

- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
  - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
  - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MGOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.